

Nr 4 • 1991 • årg 15 • 25 kr

politisk och kulturell tidskrift

Sydasien

Hinduismen på marsch
20 sidor reportage

I detta nummer

Hej!

I detta nummer av Sydasien tittar vi lite närmare på hinduismen.

Namnet Ayodhya klingar säkert välbekant för de flesta. Det är den ort i norra Indien där man strider om en moskés vara eller icke vara.

Guden Rama sägs vara född i Ayodhya. Därför vill vissa grupper av hinduer riva ner den moské som nu står på platsen, för att i stället uppföra ett hindutempel. Detta har lett till blodiga sammanstötningar mellan hinduer och muslimer.

Om framväxten av den militanta och politiska hinduismen skriver Eva Hellman, som forskar i ämnet.

Att hålla ordning på hinduismens alla gudar är inte det lättaste.

De uppenbarar sig under olika namn, de gifter sig med varandra och får gudomliga barn. Vem är vem?

Sydasiens William Smith bringar lite reda i gudarnas röriga värld.

Andra artiklar om hinduismen handlar om kvinnliga förebilder, om vilda tjurar och om gudar som få känner till, de lokala gudarna som dyrkas i Indiens många byar.

Redaktionen

Ajit Roy deltar inte med någon krönika i detta nummer men återkommer i nästa.

Förstasidesbild:

*Kanchan, 13 år, utanför ett Shivatem-
pel med en offergåva i påsen. Foto: Kalle
Kjellman.*

en politiska hinduismen

I Indien skärps motsättningarna mellan hinduer och muslimer månad för månad och allt fler offer krävs i blodiga uppgörelser på gator och torg.

Många politiska och religiösa ledare vinner makt och inflytande genom en aggressiv och oförsonlig retorik, som underblåser fördomarna och rädslan bland befolkningen.

forts på nästa sida

I Ayodhya i Uttar Pradesh i norra Indien går frontlinjen i de senaste årens allt våldsammare motsättningar mellan militanta hinduer och muslimer som resulterar i bränder och mord. Foto: AP.

I Indien har en våg av stark hinduisk medvetenhet blivit tydlig under de senaste tio åren. Förespråkarna för en hinduisering av politiken, samhällslivet, vardagslivet, familjelivet och det religiösa livet är många och högljudda.

I många fall har detta också inneburit en polarisering gentemot kristna, muslimer och kommunister - grupper som alla sägs stå i vägen för förverkligandet av hinduiska värden och hinduiska intressen.

Den långsamma men tydliga politiska kursändring som *Bharatiya Janata*-partiet, BJP, genomgått under 1980-talet och partiets valframgångar 1989 och 1991 kan ses som påtagliga tecken på den ökade hinduiska medvetenheten i Indien.

BJP, som under 1980-talet fått en allt starkare hinduisk profil, fick i 1986 års val till *Lok Sabha*, underhuset, bara två mandat. I valet 1989 ökade antalet till 85. Efter det senaste valet i maj-juni 1991 har partiet 119 representanter i folkförsamlingen och är därmed det största oppositionspartiet!

Betraktar man valmanskåren som helhet, ser man, att BJP i det senaste valet fick 25 procent av det totala antalet röster och härigenom fördubblade sina röstsiffror i jämförelse med valet 1989, som partiledningen också uppfattade som en framgång.

I 1991 års val fick BJP höga röstsiffror speciellt i hindubältet; i Delhi och Uttar

Pradesh fick partiet förtroende från drygt 30 procent av de röstande, i Rajasthan och Madhya Pradesh av cirka 40 procent och i Gujarat av drygt halva valmanskåren. Anmärkningsvärt är att partiet i Karnataka fick 29 procent av de avgivna rösterna. BJP har aviserat en kampanj för att vinna också södra Indien för sitt budskap.

Bland de grupper som sägs hota hinduerna och hinduismen står muslimerna i centrum, och de drabbas av den största kritiken och vreden. Såväl antalet direkta sammanstötningar mellan dessa bägge grupper som antalet offer för våldet har drastiskt ökat under 1980- och 1990-talen.

Den nuvarande vågen av hinduisk självmedvetenhet inleddes 1981 efter händelserna i Minakshipuram i Tamil Nadu, då ungefär 1 000 oberörbara hinduer omvändes till islam.

På hinduiskt håll cirkulerade rykten om att det Londonbaserade *Muslim Cultural Center* hade som målsättning att under en tioårsperiod omvända 120 miljoner oberörbara hinduer till islam och härigenom mer än fördubbla antalet indiska muslimer.

Många hinduer talar om en internationell muslimsk konspiration för att destabilisera Indien och i förlängningen göra landet islamiskt. Invandrare från de islamiska grannländerna Pakistan och Bangladesh betecknas som infiltratörer och sägs aktivt

arbeta på en destabilisering och islamisering av Indien.

De framställs som brickor i en panislamsk offensiv för att göra hela området från Nordafrika till Filippinerna islamiskt. Muslimernas högre nativitet och konversioner till islam är inomindiska faktorer som sägs hota att göra hinduerna till en minoritet i Indien.

Det finns också ett allt mer artikulerat hinduiskt missnöje med en påstådd favorisering av muslimer.

Den hinduiska vågen intensifierades vid mitten av 1980-talet. En av milstolparna i upptrappningen var det så kallade Shah Bano-fallet. Shah Bano, en fränskild muslimsk kvinna, tilldömdes av högsta domstolen underhåll från den förre maken, vilket stred mot *sharia*, den islamiska privaträtten.

Hinduerna applåderade utslaget och såg det som ett första steg mot en gemensam lagstiftning för samtliga indier. Året därpå, 1986, upphävdes dock beslutet av parlamentet med kongresspartiet i majoritetsställning.

Många hinduer uppfattade parlamentsbeslutet som djupt orättvist och tolkade det som en eftergift åt muslimerna. För muslimerna å andra sidan fungerade Shah Bano-affären som en varningssignal. En rad olika falanger inom den muslimska komuniteten ansåg att *sharia*, en av

Hinduismen ses som ett alternativ till västerländska ideologier som kommunism och kapitalism

grundpelarna i den muslimska identiteten, hotades.

Motsättningen mellan hinduer och muslimer är inte något nytt fenomen i Indien, utan går tillbaka till åtminstone senare delen av 1800-talet. En rad viktiga kännetecken, som skiljer den nuvarande hinduiska väckelsevägen från dess ideologiska föregångare, har dock tillkommit eller spetsats till.

Nu drabbas inte enbart muslimer av anklagelser för bristande patriotism och en antihinduisk inställning. Kritiken har utsträckts till att omfatta också kristna, vänsterrörelser, oberoende fackföreningar, kvinnorörelsen och personer som betonar statens sekulära karaktär.

Dagens hinduiska självmedvetenhet har också vuxit till en massrörelse. Den är inte längre bara en elitrörelse begränsad till *Rashtriya Svayamsevak Sangh*, RSS, eller det politiska partiet *Hindu Mahasabha*, organisationer som ställer höga krav på sina medlemmar/medarbetare och kräver en helhjärtad insats av dem.

Ytterligare element som tillkommit är det religiösa etablissemangets engagemang för att med hjälp av en hinduisk begrepps- och symbolapparat propagera för ett ökat hinduiskt inslag i Indiens offentliga liv.

Jag kallar denna nya rörelse för politisk hinduism, en ideologi som med hjälp av en hinduisk symbol- och begreppsapparat skisserar ett politiskt alternativ för Indien.

Det är naturligtvis svårt eller omöjligt att säga något definitivt om de orsaker som ligger bakom den framväxande hinduiska vägen och polariseringen mot oliktankande. Därför måste jag nöja mig med att lyfta fram ett par av dessa drivkrafter.

Indiska journalister med politisk, social eller ekonomisk specialisering har pekats på en rad problem som blivit synliga eller spetsats till i Indien under 1980-talet. Ökande arbetslöshet, galopperande inflation och framväxten av en rad olika militanta separatistströrelser framhålls i reportage och analyser som grogrund för ett allmänt missnöje.

"Oljeboomen" vid mitten av 1970-talet och den iranska revolutionen 1979 nämns som viktiga händelser i den muslimska världen som påverkat den hinduiska bilden av islam som en expansiv och aggressiv religion. Oljepengar sägs finansiera gigantiska omvändelsekampanjer och ge de indiska muslimer som valt att arbeta i oljeländerna en tid ett ekonomiskt övertag över sina hinduiska landsmän. Den iranska revolutionen sägs avslöja islams rätta ansikte av terror och intolerans.

En annan faktor, som bidrar till att förklara styrkan och omfattningen av den hinduiska väckelsen, är förekomsten av

välorganiserade och välartikulerade pro-hinduiska grupper, som *Rashtriya Svayamsevak Sangh*, RSS, och *Vishva Hindu Parishad*, VHP, som på ett effektivt sätt både kanaliserar och trappar upp missnöjet och dessutom ideologiserar det.

Dessa, och en rad liknande grupper, menar sig representera en hinduisk ideologi som utgör ett politiskt alternativ till västerländska -ismer, som kommunism och kapitalism. I kölvattnet av den till synes havererade nehruvianska visionen om ett sekulärt, socialistiskt och ekonomiskt utvecklat Indien, utgör en hinduisk grundidéologi ett entusiasmerande och lockande alternativ för många hinduer.

Sammanfattningsvis kan sägas att ett hårdnande ekonomiskt klimat, ett synliggörande av den muslimska minoriteten och förekomsten av ideologiskapande organisationer utgör en del av förklaringen till framväxten av dagens hinduiska väckelse.

Vishva Hindu Parishad, Världshinduiska rådet, är en hinduisk paraplyorganisation som allt mer kommit att framstå som den samlande, drivande, organiserande och ideologiskapande kraften i denna våg av politisk hinduism.

Det grundades 1964. Initiativet togs av S S Apte, en aktivist inom RSS, den organisation som anklagades för att ligga bakom mordet på Mahatma Gandhi.

En periodisering av VHP kan se ut på följande sätt: Under åren 1964-1980 genomgick organisationen en konsoliderande fas, och efter händelserna i Minakshipuram 1981 (se ovan) inleddes en aktivistisk fas. Under konsolideringsfasen växte organisationens struktur och arbetssätt fram. Rent konkret betonades hjälparbete bland oberörbara, omvändelsearbete, samt good-willarbete bland *sadhus*, de religiösa specialisterna (i denna artikel används beteckningen *sadhu* som samlingsnamn för de olika kategorierna av religiösa specialister inom hinduismen).

Under nästa fas fortfor dessa aktiviteter att vara viktiga, men ett nytt element i verksamheten tillkom. En rad nationella masskampanjer för att väcka hinduerna till insikt om deras utsatthet i det moderna Indien organiserades. Kampanjerna var också avsedda att ena hinduerna i en gemensam kamp för hinduiska intressen.

Den första väckelsekampanjen var *Janjagarna abhiyana*, kampanjen för folkets uppvaknande. Den organiserades 1981 som ett svar på händelserna i Minakshipuram i Tamil Nadu, då, som tidigare nämnts, 1 000 oberörbara hinduer omvändes till islam.

Den andra kampanjen, *Ekamata yajna*, enhetskampanjen, kan ses som ett sätt att kanalisera den entusiasm som *Janajagarna abhiyana* framkallat.

Den tredje kampanjen, *Ramajanmabhumi mukti andolana*, kampanjen för att befria guden Ramas födelseplats, kan uppfattas som ett försök att politiskt dra nytta av de framgångar de förra kampanjerna rönt.

Det är denna tredje kampanj som fått det största genomslaget. Enligt hinduiskt synsätt lät mogulhärskaren Babur år 1528 förstöra det hindutempel i staden Ayodhya som markerade guden Ramas födelseplats. I dess ställe lät han uppföra *Babri masjid*, Baburs moské.

VHP lanserade kampanjen för att "befria" Ramas födelseplats i Ayodhya, som ligger i delstaten Uttar Pradesh, i april 1984. De olika etapperna i kampanjen kan kortfattat sammanfattas på följande sätt: Efter en intensiv kampanj under 1984 och 1985, som var riktad till såväl den hinduiska allmänheten som ledande politiker, öppnades grindarna till templet/moskén i februari 1986, och hinduerna tilläts utföra *puja*, gudstjänst, i byggnaden.

Trots att det ännu inte var avgjort om platsen var en moské eller ett tempel började VHP planera för att bygga upp ett nytt Ramatempel, avsett att bli Indiens största tempel.

Hösten 1989 genomfördes två viktiga ceremonier: *shila puja*, ett rituellt konsekurerande av de tegelstenar som skulle användas i konstruktionsarbetet och *shilanyasa*, grundläggningsceremonin. Hösten 1990 försökte man påbörja själva byggandet, men stoppades av myndigheterna i Uttar Pradesh. Händelserna gav eko i massmedier världen över.

VHP är ingen marginell rörelse i utkanten av det indiska samhället. Organisationen tre masskampanjer under 1980-talet för att väcka och ena hinduerna har mötts med entusiasm bland olika hinduiska grupper och har betraktats med stor oro av såväl muslimer, kristna som olika sekulära grupper.

Kampanjen för att "befria" guden Ramas födelseplats i Ayodhya, bidrog hösten 1990 till att störta V P Singhs regering. Frågan om templets "befrielse" blev en av grundstenarna i BJP:s kampanj inför valet 1991 och förklarar till stor del partiets framgång i detta val.

En av VHP:s viktigaste målsättningar är att göra Indien till ett *Hindu Rashtra*, ett exklusivt hinduiskt Indien, som skulle vara uppbyggt och styrt efter hinduiska principer. Ett sådant Indien skulle naturligtvis innebära ett avsteg från det mångkulturella, mångreligiösa, sekulära och demokratiska Indien som konstitutionen skisserar.

forts på nästa sida

forts från föregående sida

VHP representerar så kallad politisk hinduism; man för fram en ideologi som med hjälp av en hinduisk symbol- och begreppsapparat skisserar ett politiskt alternativ för Indien.

Med hjälp av VHP:s aktiviteter och den hinduiska ideologi som organisationen utarbetar, kan konturerna av den politiska hinduismen beskrivas med hjälp av tio karaktäristiska drag.

Hinduismen sägs innehålla riktlinjer för hur samhället ska styras, hur ekonomin ska utformas, hur samhällslivet ska organiseras och hur den enskilda individen bör leva. Inom organisationen formuleras således traditionellt politiska mål, som sägs vara hämtade eller härledda från hinduismen.

Dessa riktlinjer hämtas inte direkt från de klassiska källorna, t ex Veda, Upanishaderna eller Bhagavadgita, utan sägs vara härledda från hinduismens centrala lärosatser. Man menar att denna innersta innehållsmässiga kärna i hinduismen av eviga, oföränderliga och universella sanningar fastslår att allt ytterst sett är identiskt med det gudomliga, att tillvaron i grunden är sammanhållen, konfliktfri och enhetlig.

Den politiska hinduismen är dharmaorienterad, dvs koncentrerar sig på etiska frågor inom den vardagliga, världsliga, sfären.

Enligt traditionell hinduism finns fyra livsmål, som alla är av betydelse för ett balanserat liv: *dharma*, ett liv i överensstämmelse med den eviga världslagen, *art-ha*, rikedom, *kama*, sinnlig njutning och *moksha*, befrielse från kretsloppet av födelse och död.

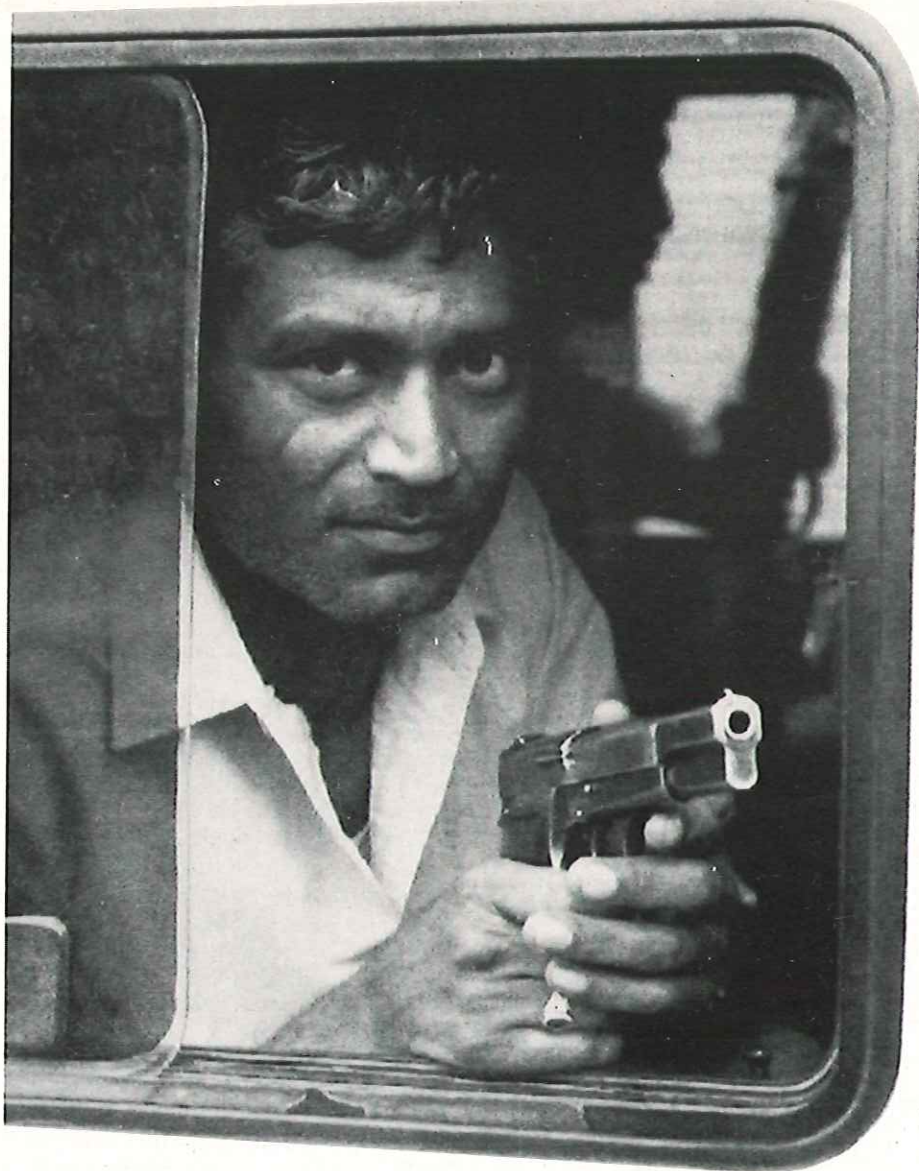
Inom en organisation som VHP placeras *art-ha* och *kama* i bakgrunden. Det sägs till och med att hinduernas överdrivna strävan efter materiellt välstånd och sinnlig njutning bidragit till att Indien i dag är ett underutvecklat land.

När det gäller *moksha* säger man att alla hinduiska vägar är likvärdiga och leder till samma mål. Det som står i centrum för intresset är alltså *dharma*, och här finns inte rum för någon inklusivism eller tolerans i tolkningen: *dharma* kan tolkas bara på ett sätt och tolkningen ska utföras av de religiösa specialisterna.

VHP skiljer mellan *dharma* som evig, oföränderlig världslag och *dharma* som en uppsättning av föränderliga normer. *Dharma* som evig, oföränderlig och universell lag konstaterar, som vi redan sett, att hela tillvaron i grunden är enhetlig och gudomlig.

Dharma som en uppsättning konkreta normer å andra sidan måste hela tiden ändras för att passa ändrade förhållanden, men får naturligtvis inte strida mot *dharma* som lag.

VHP menar därför, att bestämmelserna i de klassiska hinduiska texterna inte kan

Hinduiska extremister vill omskapa Indien till en rent hinduisk stat.

vara normerande för dagens hinduer. Man tar t ex avstånd från den klassiska lagsamlingen Manus lag, som man menar vara föråldrad och inte passa som rättesnöre i ett modernt Indien.

Man förkastar grundstenarna i detta lagverk och menar att normer och lagar och straff ska vara gemensamma för alla hinduer (och indier) och inte kastberoende.

För den politiska hinduismen, som lägger tonvikten vid ett världsligt perspektiv, står alltså den eviga världslagen, i centrum för intresset, och man strävar efter att aktualisera den i dagens indiska samhälle. I sin tolkning avviker man på en rad punkter från den traditionella tolkningen: man tar avstånd från en i princip statisk pliktetik, man vänder sig inte till *dharma-shastra*-litteraturen för konkret vägledning, och man avvisar tanken att olika normer och lagar ska gälla för olika grupper.

Den politiska hinduismens avståndstagande från traditionen möjliggör dess reformvänlighet.

Som redan antytts har de religiösa experterna en viktig roll som vägvisare för hinduerna inte bara när det

gäller andliga frågor utan även moraliska och politiska.

VHP har lyckats organisera en rad inflytelserika hinduiska ledare i ett råd, *Dharma Sansad*, det dharmiska parlamentet, som har en rad olika uppgifter.

Det ska vägleda VHP, fungera som ett hinduiskt ekumeniskt råd, lyfta fram det som bör vara gemensamt för samtliga hinduer när det gäller etik och politik och dra upp riktlinjerna för hur det sekulära Indien ska förändras till ett hinduiskt Indien.

Vid rådets sammankomst i Delhi i januari 1989 antogs ett program som i fem punkter anger hur ett hinduiskt Indien ska kunna växa fram. Hinduerna rekommenderades att i det förestående valet till *Lok Sabha* rösta på kandidater som företrädde prohinduiska intressen:

1. Return of Rama Janma Bhumi, Sri Krishna Bhumi and Kashi Vishvanath Temple to the Hindu society.

2. The Muslim infiltrators from Bangladesh and Pakistan be sent back and concrete steps be taken to prevent further infiltration.

3. Under the guise of aid, but actually for encouraging conversions, the funds that are flowing from foreign countries should immediately be stopped.

Med masskampanjer skulle Indiens hinduer väckas till insikt och enighet

Muslimerna i Delhi demonstrerar mot planerna att riva moskén i Ayodhya. De fruktar att om moskén där rivs kommer också andra moskéer att rivas. Foto: AFP.

4. Legal restraint on the conversion of Hindus.
5. Common Civil Code for the whole country in keeping with the Bharatiya tradition.
6. The special rights conferred on minorities under section 29 and 30 of the constitution which are not available to Hindus, should be available to them.
7. Special status given under Sections 370 and 371 of the Constitution to certain states should be withdrawn forthwith.
8. Central Act for prohibiting the slaughter of cow and its progeny.
9. To stop the indiscriminate taking over of the temples and religious places of the Hindus.
10. Compulsory teaching of Sanskrit language and yoga training side by side of moral and spiritual education to be included in the national education policy."

Dessa handfasta rekommendationer måste ses som ett försök av rådet att slå fast vad *dharma* som norm innebär för den hinduiska valmanskåren. Eftersom rådet sägs stå i samklang med *dharma* som evig kosmisk världslag har dessa politiska rekommendationer så att säga högsta legitimitet.

I ett framtida hinduiskt Indien är det tänkt att *Dharma Sansad* ska fungera antingen som ett politiskt rådgivande organ eller som ett politiskt beslutande or-

gan. Detta innebär naturligtvis en utmaning mot demokratin i Indien och mot den indiska statens sekulära natur.

Inom den politiska hinduismen kallas Indien för *Bharata Mata*, moder Bharata, och ses som ett heligt land. Landet betraktas som en manifestation av moder-gudinnan, där de olika hinduiska gudarna uppenbarat sig och de hinduiska vise skådat sanningen om tillvaron.

Det är i detta den heliga geografins perspektiv man måste förstå kravet på "befrielsen" av Rama-templet i Ayodhya, som anses vara ett av alla de enskilda heliga områden som tillsammans utgör gudinnans kropp. VHP har för övrigt gjort upp en lista på ytterligare tempel som också ska "befrias".

"Det heliga landets" gränser är inte klart definierade av VHP. Det sägs att hennes armar, som utgörs av Ganges och Brahmaputra, bestämmer de östra och västra gränserna, Himalaya den norra och Indiska Oceanen den södra.

Det antyder att Afghanistan, Pakistan, Tibet, Bangladesh, Sri Lanka och Burma ingår - förutom Indiska unionen.

Detta Stor-Indien, som ofta kallas *Akhanda Bharata*, det odelade Bharata, har

ingenting att göra med den traditionella hinduismens heliga land, *Aryavarta*, som omfattade ett mindre område i norra Indien.

I ett Indien format efter den politiska hinduismens ideal skulle sannolikt en fortsatt mycket hård linje tillämpas mot all separatism. Territoriell upplösning av Indiska unionen liknas ofta vid ett styckande av gudinnans kropp. Ett expansivt Stor-Indien skulle också utgöra ett potentiellt hot mot en rad grannländer.

Inom den politiska hinduismen hävdas att det centrala i hinduismen - *dharma* - har universell giltighet. Man vill därför i framtiden se hela världen genomsyrad av detta ideal. Man menar att hinduerna när de levde efter *dharma* skapade en "guldålder" där det rädde balans mellan andligt och materiellt, där det inte fanns några konflikter mellan olika grupper i samhället, och där naturvetenskap och teknologi stod högt.

Man menar att de vetenskapliga upptäckter som gjorts under de senaste århundradena i väst egentligen är återupp-

forts på nästa sida

Indien betraktas som ett heligt land, hinduerna som ett utvalt folk

forts från föregående sida

täckter av sådant som finns beskrivet i den hinduiska religiösa traditionen.

De politiska hinduerna vill med andra ord se Bharata (=Indien) som Jagadguru, guru för hela världen. Denna tanke ligger bakom VHP:s uppmuntran av hinduisk mission till västvärlden.

Hinduiska motiv, symboler, kultele- ment och fester används i mass- kampanjer för att väcka hinduerna till insikt om att de är hotade som grupp. Kam- panjerna syftar även till att skapa en känsla av samhörighet och enhet mellan hinduer oberoende av kast, klass, sekt, kön, etnici- tet och regional tillhörighet.

I *Ramajanmabhumimukti*-kampanjen står Rama i centrum. Han är en av hinduis- mens mest populära gudar, och i norra Indien är hans namn till och med en all- män beteckning för Gud. Rama är inte bara populär, utan överskrider också de kofessionella gränserna inom hinduis- men.

Han är naturligtvis viktig för alla Vish- nuanhängare eftersom han är en inkarna- tion av Vishnu. Men också för många Shi- vaanhängare har han stor betydelse. I Ramayana är han förutom guden som inkarneras när dharma är hotad också den idealiske kungen, sonen och maken.

Den aspekt av Rama som lyfts fram i tempelbefrielsekampanjen är Rama som inkarnationen av Vishnu, som förvandlas för att försvara dharma när denna eviga världslag är hotad.

Som krigare och hjälte leder han sin armé i striden mot adharmiska, nedbry- tande, krafter.

VHP har alltså valt en hinduisk symbol som är väl förankrad bland hinduerna och som fungerar överkonfessionellt, och man lyfter fram det krigisk-heroiska elementen hos denna symbol.

Det religiösa etablissemanget engageras praktiskt i kampanjerna och ger budskap- et legitimitet och möjliggör en effektiv spridning av det.

Hösten 1989 lät VHP lokala sadhus i alla indiska byar och städer med mer än 2 000 invånare utföra *Ramashilapuja*, ett rituellt helgande av de tegelstenar som skulle användas i det projekterade Rama-temp- let.

Antalet sadhus är mycket stort i Indien. Det torde knappast finnas någon by utan dessa representanter för hinduismen.

VHP:s engagemang av sadhus är ett skickligt drag. De har en viktig posi- tion inom hinduismen. Deras renhet och andliga insikt anses göra dem lämpade att leda dem som strävar efter andlig utveck- ling. Deras ledning anses till och med nöd- vändig för *moksha*, befrielse från kretslop- pet av födelse och död.

VHP utvidgar sadhus roll och låter honom vara vägledande inte bara i andliga frågor utan även i etiska och politiska. Detta utvidgande strider mot den traditi- onella hinduismens uppfattning om att den som lämnat världen och skurit av alla band till samhället ska inrikta sig enbart på att nå *moksha*.

Den politiska hinduismen känneteck- nas av en direkt koppling mellan traditionella politiska partier och ideologi- skapande organisationer. Vijaya Raje Scin- dia, som är BJP:s vicepresident och parla- mentsledamot, har varit VHP-medlem alltsedan starten 1964 och sitter i organi- sationens styrande råd.

VHP överlät hösten 1990 åt BJP att skörda frukterna av tempelbefrielse-kam- panjen, efter att ha lanserat, organiserat, drivit och förankrat den bland de hindui- ska massorna.

Enligt källor inom BJP finns en nära samhörighet mellan det egna partiet och VHP. Av partiets 50 parlamentsledamöter från Uttar Pradesh uppges 15 ha starka lojaliteter hos VHP, och detsamma sägs gälla 80 av partiets 212 representanter i folkförsamlingen i Uttar Pradesh.

Av ovanstående får man inte förledas till att tro att VHP har BJP som enda politiska front. Ett uttalande från 1986 av VHP:s generalsekreterare Ashok Singhal visar, att organisationen avser att skapa en skil- jelinje inom varje parti mellan dem som arbetar för respektive emot "hinduiska intressen".

VHP arbetar systematiskt på att upp- väcka en hinduisk identitetskänsla och på att med denna som utgångspunkt skapa en valmanskår som röstar "hinduiskt". En snabb blick på folkräkningssiffrorna visar att detta inte är en helt lätt uppgift.

1981 års folkräkning klassificerade 82 procent av Indiens befolkning som hin- duisk. I denna siffra ingår medlemmar i scheduled casts ("oberörbara") och schedu- led tribes ("stamfolk"). Det är grupper som inte har en självklar hinduisk tillhörighet.

De resterande cirka 60 procenten utgörs av hinduer som är medlemmar i någon av de fyra huvudgrupper som utgör grund- strukturen i kastväsendet. Det är inte heller självklart att dessa så kallade kasthinduer i första hand identifierar sig som hinduer. För många är i stället kast-, klass- eller regional tillhörighet viktigare som identi- tetskapande faktorer.

För VHP är ett konfliktperspektiv grund- läggande. En mytisk-kosmisk kamp sägs äga rum mellan dharmiska krafter, som strider för att försvara den kosmiska ord- ningen, och adharmiska krafter, som hotar denna ordning.

Hinduerna sägs genom historien ha tagit ett särskilt ansvar för att för- svara dharma, deras *rishis* har sett de eviga sanningarna, deras lagstiftare har

utformat lagar som varit i överensstäm- melse med dharma och hinduerna har levt efter dessa regler.

De dharmiska och adharmiska krafter- na kan inte samexistera fredligt, och pola- riseringen mellan dem kan upphävas bara om den ena polen uppgår i den andra.

Av vikt för VHP är också tanken på samhället som en gudomlig organism, där varje människa, grupp eller social institu- tion bör sträva efter helhetens väl.

Denna organismtanke innebär att olik- heter och konflikter mellan individer och grupper är tillåtna endast om de är kom- plementära och bidrar till helhetens harmo- niska fortbestånd.

Organismtanken ligger bakom VHP:s syn på kastväsendet. Man vill se *varna*-systemet genomfört, dvs man vill att samhället ska vara indelat i fyra olika kastgrupper: *brahmaner*, *kshatriyas*, *vaishyas* och *shu- dras*.

De olika varnas representerar, enligt VHP, fyra olika funktioner, som samtidigt speglar fyra olika begåvningsstyper. Samt- liga dessa funktioner och begåvningsstyper framhålls som nödvändiga för samhällets fortbestånd.

De som är intelligenta och osjälviska är brahmaner och deras uppgift är att peka ut riktningen för styret av natio- nen. De som är målinriktade och inspire- rande är kshatriyas, deras uppgift är för- svar och administration. De företagsamma är vaishyas och nationens ekonomiska välbefinnande är deras ansvarsområde. Majoriteten av befolkningen är shudras, deras huvuduppgift är att tjäna medlem- marna i de övriga tre grupperna.

I denna sista grupp av offervilliga arbe- tare vill VHP integrera alla hinduer som är oberörbara och står utanför varnasyste- met.

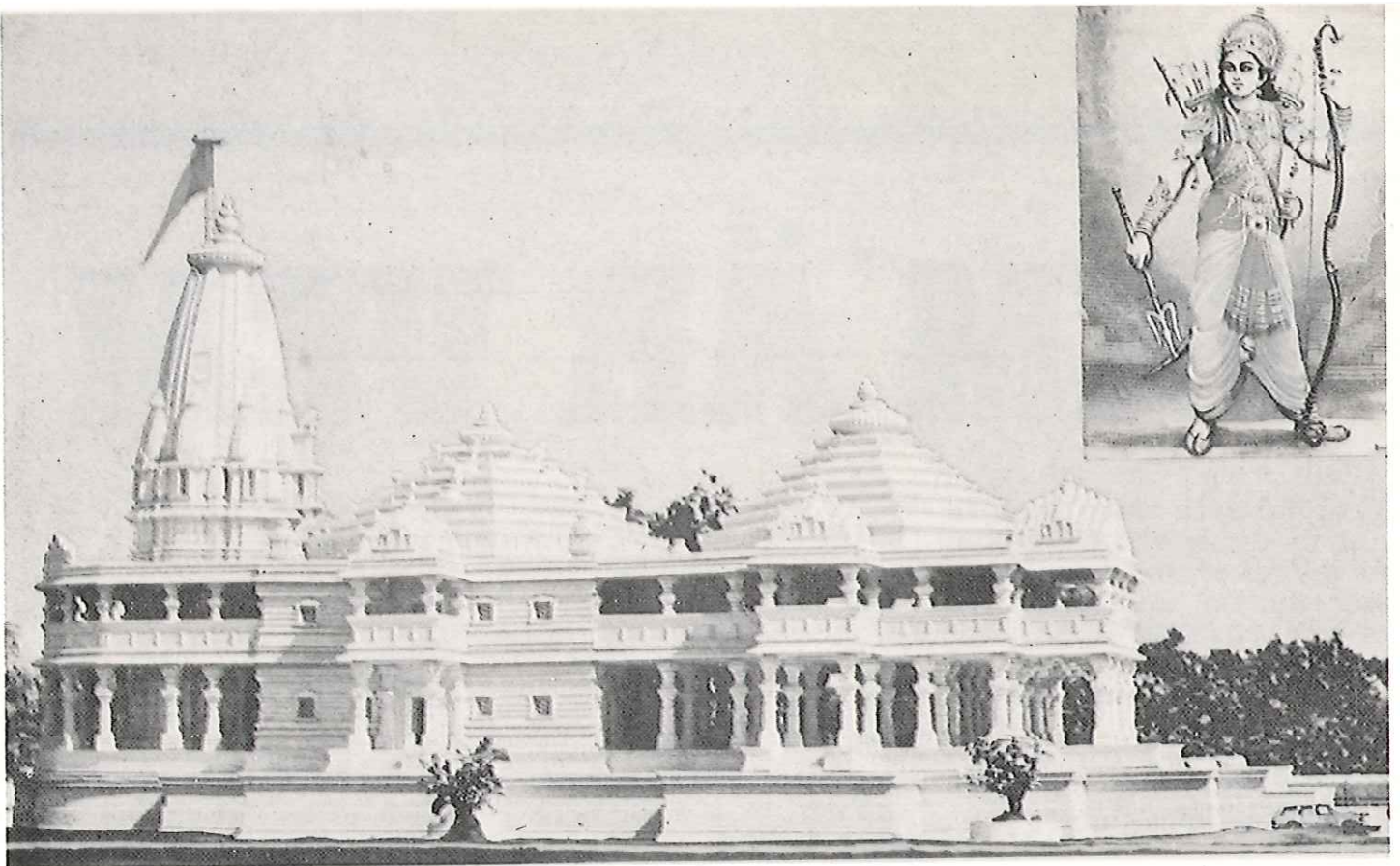
I teorin tillåter detta system, i motsats till det traditionella kastsystemet, indivi- duell rörlighet mellan de olika varnas. Om den politiska hinduismens varnatolkning skulle omsättas i den indiska verkligheten torde mobilitet mellan varnas dock bli av marginell betydelse.

De olika varnas som alla sägs ha upp- stått ur *Virata Purusha*, det högsta väsen- det, är gudomliga och har lika värde. Detta är en nytolkning av *Rigveda* (10.90) I detta klassiska textställe identifieras inte *pu- rusa* med det högsta väsendet. Således ses inte varnas - kasterna - som gudomliga.

I praktiken innebär ett Indien präglad av den politiska hinduismens ideal att oberoende fackföreningar, *dalit*-rörelsen, kvin- norörelsen, den politiska oppositionen och andra rörelser underifrån får ett ytterst begränsat manöverutrymme.

Eva Hellman

Så här ska det planerade templet i Ayodhya se ut.

Tempelstriden bara början

Hinduer och muslimer i Indien kallar gärna varandra bröder och systrar, men samtidigt finns starka spänningar mellan dem och många ömsesidiga fördomar.

Bland hinduer finns en vitt spridd uppfattning att muslimer skaffar många barn med avsikten att i framtiden ta över landet. De påstås ha mycket vapen, vara våldsamma till sin natur och hålla ihop gentemot hinduerna.

Muslimer, säger man, är inte att lita på eftersom de känner samhörighet med Pakistan, Indiens dödsfiende. Oroligheterna i Kashmir sägs vara styrda och underblåsta från Pakistan, liksom för övrigt också oroligheterna i Punjab.

Muslimerna i Indien liknas vid inkräktare som kommit till landet för att plundra och mörda. Ett av deras illdåd, säger man, var att för omkring fem hundra år sen riva templet i Ayodhya och istället bygga en moské där. Och ändå, menar man, ger regeringen i Delhi speciella rättigheter till muslimerna, medan hinduerna förvandlas till andra klassens medborgare i sitt eget land.

Spelar på fördomar

Det aggressiva hinduiska partiet BJP spelade i den senaste valkampanjen effektivt på dessa folkliga fördomar och nådde därigenom stora framgångar. Partiet blev det största oppositionspartiet på nationell

nivå och fick regeringsmakten i fyra viktiga delstater.

Till sin hjälp hade partiet några ännu aggressivare hinduiska organisationer som VHP, Bajrang Dal och RSS.

Huvudfrågan för BJP och dess allierade under valkampanjen var Ayodhya. I en rad hetsiga valtal betonade partiets ledare nödvändigheten av att omedelbart riva moskén i Ayodhya för att där, på guden Ramas födelseplats, bygga ett tempel.

Efter valet fick BJP regeringsmakten i Uttar Pradesh, den delstat där Ayodhya ligger. Nu var det inte längre lika lätt för BJP att kräva att moskén omedelbart skulle rivas. Partiet blev tvunget att ta ett visst ansvar, väl medvetet om att konsekvenserna av att riva moskén kunde bli mycket svåra.

"Förrätt saken"

Dels hotade ett blodbad, dels riskerade partiet att hamna i en konfrontation med centralmakten i Delhi. Dessutom fanns risken att väljare i de delar av Indien där Ayodhya-frågan inte är lika viktig, skulle betrakta BJP som ett parti som vällar kaos istället för att regera.

Följden är att under senare tid motsättningar mellan BJP och dess allierade i tempelstriden har kommit till ytan. Många ledare och aktivister i dessa organisationer frågar sig varför BJP, som tidigare manade dem att riva moskén, nu efter att ha fått regeringsmakten i Uttar Pradesh istället försöker hålla dem tillbaka.

Otåligheten växer och BJP, som tidigare

framstått som ett mycket disciplinerat parti, börjar få svårt också att hålla ordning på de mer hetlevrade elementen i sina egna led. Partiledningen försöker i den situationen att tona ned Ayodhya-frågan och istället poängtera de ex problemen i Kashmir.

Det finns skillnader mellan BJP och dess allierade i tempelstriden, liksom mellan olika ledare inom BJP. Det finns moderata ledare som visserligen vill riva moskén, men som vill göra det på ett lagligt sätt med ett minimum av blodspillan. Det finns andra ledare för vilka templet är värt att bygga till vilket pris som helst.

En av BJP:s parlamentsledamöter heter Uma Bharti. Hon anser att den som inte älskar Indien saknar rätt att leva där. Hon säger att hinduerna ständigt har försökt göra muslimerna till lags, men att de har svarat med att mörda hinduer och stycka landet.

Uma Bharti anser att det är bättre att låta elden flamma upp än att ha den pyrande, och hon säger att om muslimerna inte kan förstå vad hinduerna menar, så ska hinduerna med våld få dem att inse det.

Ayodhya-frågan har redan kostat flera tusen personer livet, men det är bara en försmak av vad som kan hända i framtiden.

Politiska och religiösa ledare har skapat en hysteri och berett marken för en masslakt. Knivarna är slipade och de mordiska mobbarna kan formeras på en kort stund.

Kalle Kjellman

VEM ÄR VEM

Vem har fyra armar och rider på ett lejon? Ur vilken navel växer den lotusblomma som får universum att uppstå på nytt? Vad heter rikedomens gud?

Har du svårt att hänga med?

Då behöver du denna snabbguide till de vanligaste hinduistiska gudarna!

Agni: eldguden

Brahma: den fyrahövdade skaparguden
Devi: gudinnan", Shivas fru; uppenbarar sig i två former: den milda och den skräckinjagande. I sin milda form kallas hon Parvati, Uma, Sati; i sin skräckinjagande form Kali, Durga, Candi.

Durga: Form av Devi; har fyra armar och rider på ett lejon. Hennes största bragd var dödandet av Buffel-Demonen, Mahisasura. Hennes seger firas varje oktober i Durga-Puja festen.

Ganesha: Parvatis son; har fyra armar, elefant-huvud och kulmage. Ganesha undanröjer alla hinder precis som rätten han rider på och ska tillbes innan man företagar sig någonting.

Hanuman: apgud, son till Vayu. Guden Ramas tillgivna hjälpare.

Indra: Väder-och regn gud. Den viktigaste guden under Veda-tiden.

Kali: skräckinjagande form av Devi; den svarta gudinnan, klädd i en kjol som består av avhuggna människoarmar och bär Halsband av människoskallar. Kräver blodoffer. Mycket populär i Östra Indien.

Kama: Kärleksguden; Indiens Kupido; med sina blomsterpilar uppväcker han människans passioner. Förtärdes av elden som kom från Shivas tredje ögat när han störde gudens asketövningar. Återupplivades senare av Shiva.

Kartikeya: Shivas son; krigsgud, har sex armar och rider på en påfågel. Mycket populär i Sydindien.

Krishna: guden Vishnus 8:e inkarnation. Uppväxt bland herdefolket i Vrindavana skogen, hans kärleksäventyr med herdeflickan Radha har gett inspiration till otaliga dikter och sånger. Deltog i Mahabharata-kriget som rådgivare Dödade demonerna Kamsa, Sisupala och Jarasangha. Senare gift med Rukmini. Andra namn: Hari, Govinda, Vasudeva.

Kubera: rikedomens gud; bor i Himalaya.
Lakshmi: Vishnus fru. Skapades av gudarna när de kärnade mjölk-oceanen. Återföds som Vishnus hustru i alla Vishnus inkarnationer. Lyckans gudinna. Dyrkas särskilt av köpmän.

Parvati: Shivas hustru; dotter till Himalaya-berget. Fick Shiva som make genom asket-övningar.

Rama: kungason och huvudpersonen i eposet Ramayana. Vishnus 7:e inkarnation. Gift med Sita. När hustrun kidnappades av Sri Lankas kung, den 10-hövdade

demonen Ravana, invaderade Rama ön med sina allierade, aporna, vars främste hjälten var Hanuman. Ravana dödades och Sita befriades. Han anses vara ideal konungen och hans regeringstid Indiens guldålder.

Sarasvati: Brahmas hustru. Skapade Veda-skrifterna och devanagari alfabetet. Dyrkas särskilt av konstnärer, författare och musiker.

Shiva: den gudoliga asketen Samtidigt den enda guden som lever ett normalt familjeliv med hustrun Parvati och sina två söner. Shiva är klädd i tigerskinn, har en treudd i handen. Den heliga floden Ganges rinner till jorden genom Shivas asketlockar. Shivas följe består av spöken och troll. Andra namn: Hara, Shankara, Pashupati, Rudra, Nataraja. I sin skräckinjagande form heter han Bhairava, som är mycket populär i Nepal.

Vayu: Vind-guden

Varuna: Havsgud

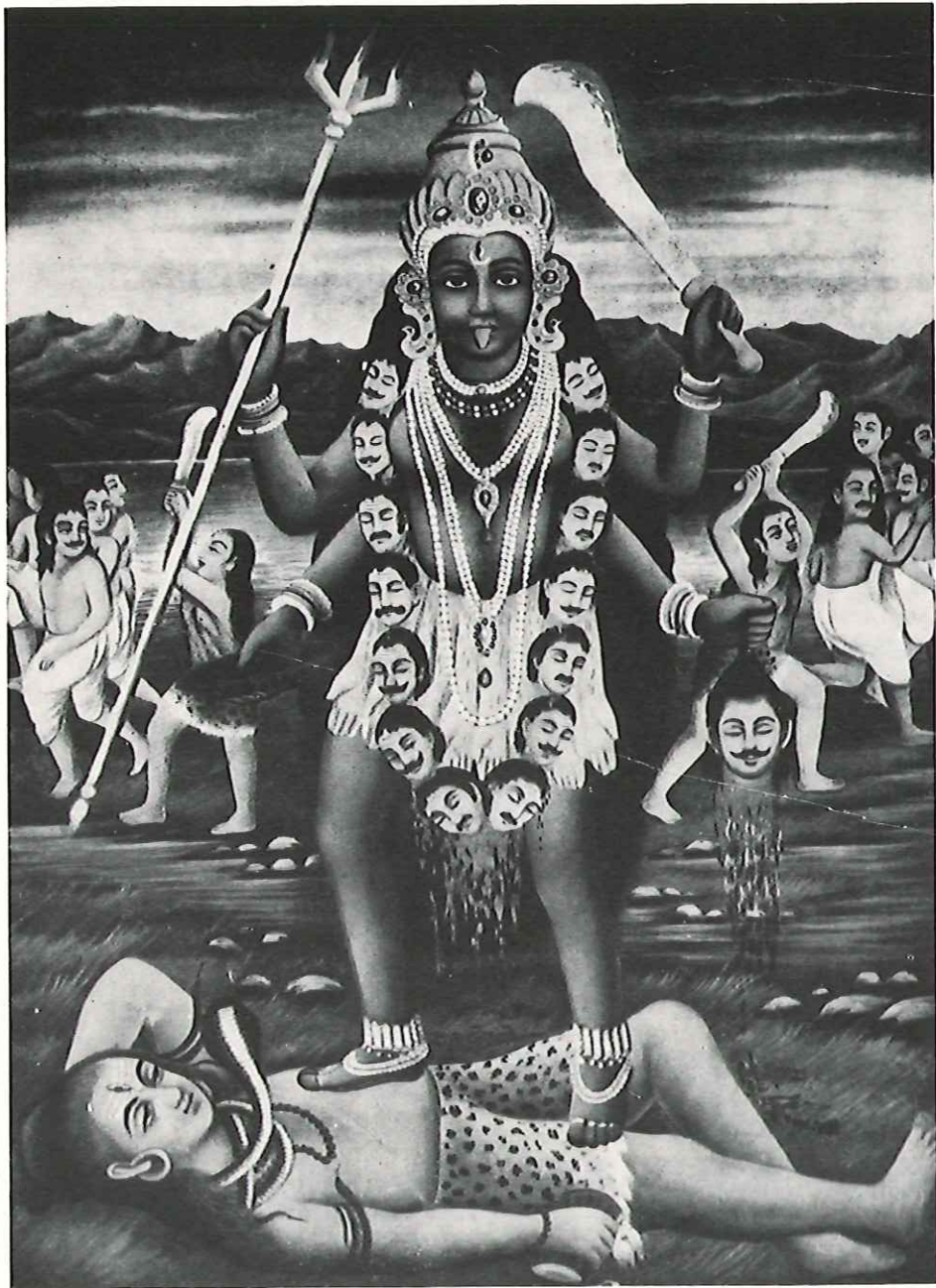
Vishnu: Blå-färgad, har fyra armar, i vilka han håller lotus, kastskiva, klubba och snäcka. Gift med Lakshmi. Mellan världscyklerna vilar Vishnu på världsrörmen Sesha i det kosmiska havet; en lotus växer ur Vishnus navel och ur lotusen framträder guden Brahma, som skapar universum på nytt. Har tio avatars (reinkarnationer) varav de viktigaste är Rama, Krishna och Buddha.
Yama: dödsguden. Hämtar de dödas själar och bedömer dem i sitt rike.

William L Smith

HOS

Vishnu, Shiva och Brahma. Tre av de mest kända gudarna i hinduismens myllrande gudavärld.

Durga är Shivas maka. Hon avbildas då ridande på en tiger med ett svärd i sina händer. Men hon är även Kali, den svarta gudinnan som smyckar sig med ett halsband av dödkallar.

GUDARNA

Mount Everest förlorar i längden

Bergsbestigare som drömer om att besegra världens högsta topp får så småningom sikta in sig på ett nytt mål — om så där en 150 000 år.

Då kommer nämligen Pakistans Nanga Parbat att ha segat sig förbi Mount Everest i Nepal. Nanga är med sina 8 126 meter i dag bara världens nionde högsta berg. Än så länge leder Everest med 8 848 meter.

Kapplöpningen började för cirka 30 miljoner år sedan när Himalaya först bildades, säger geologen Nigel Harris. Det var cirka 20 miljoner år efter det att Indien hade kolliderat med resten av Asien.

— Indien låg ursprungligen på södra halvklotet, där det sprack loss från en ofantlig sydlig landmassa, fortsätter Harris, professor i läran om jorden vid Storbritanniens öppna universitet.

Den väldiga indiska kontinenten drev norrut cirka 20 centimeter om året men kolliderade sedan med något och började röra sig i sidled.

Ett hav, Tethys, som hade skiljt Indien och Asien åt, försvann. Men Indiens flyttning norrut fortsatte, nu med fem centimeter om året, och gav upphov till den 300 mil långa Himalayakedjan, världens yngsta och snabbast stigande bergskedja. Den stiger fortfarande.

Skräckens berg

Harris, som har lett forskningsprojekt i de mest otillgängliga trakter i Tibet och Centralasien, berättar att en ny mätmetod har gjort det möjligt för forskarna att fastställa Himalayas växttakt och identifiera det berg som växer fortast.

Nanga Parbat, Himalayas väldiga, ensliga hörnpelare, har länge utgjort en utmaning för bergsbestigare. Österrikaren Herman Buhl blev den förste som satte foten på dess topp. Året var 1953.

Hans beskrivning:

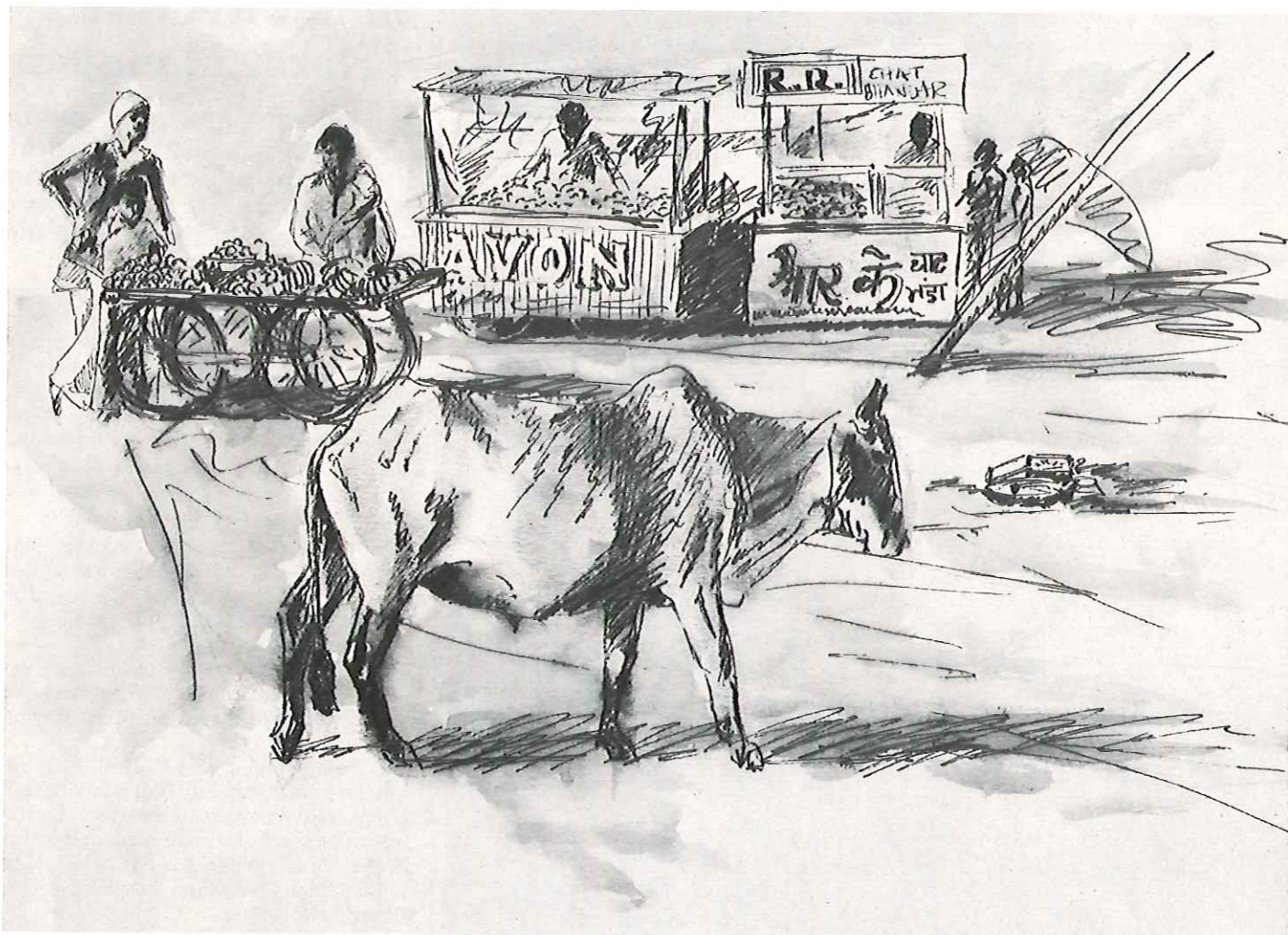
— Detta berg med många namn, stundtals kallat ödesberget, eller Skräckens berg ... denna skoningslösa demon som kräver allt men inte ger något i gengäld, som lockar människor till trældom och aldrig släpper dem fria.

— Den nya mätmetoderna tyder på att Nanga Parbat höjer sig omkring en centimeter om året, vilket är nästan dubbelt så fort som övriga Himalaya, säger Nigel Harris.

Den nya tekniken skiljer sig sannerligen väsentligt från forskarnas mödor på 1800-talet då briterernas Survey of India använde sig av lokalt rekryterade kunskapare för att utforska det förbjudna Tibet.

De uppträdde ofta som munkar, mätte avstånd med hjälp av radband och beräknade höjd med hjälp av vattens kokpunkt.

Jules Stewart

De fritt gående tjurar, som lever i indiska städer, är mycket fredliga, men kan väl ibland, liksom stadsbor i allmänhet, irriteras av trängsel och oljud. Teckning: Mats Ottosson

Shivas tjurar lever lata dagar

I indiska städer finns ståtliga tjurar som lugnt kliver fram på gator och torg oberörda av trafik och myllrande folkliv. Tjurarna väcker ingen uppmärksamhet. De hör till gatubilden liksom korna och är nästan lika beskedliga som de.

Korna har ägare som mjölkar dem, men tjurarna saknar mänskliga ägare. De strövar fritt på jakt efter vad tjurar älskar mest av allt: kor och foder.

Att släppa tjurkalvar fria är urgammal hinduisk tradition. De släpps i guden Shivas namn för han är förbunden med tjuren liksom guden Krishna med kon. Men kon är helig och det är inte tjuren. Den är snarare en symbol för styrka och potens.

Av de tjurkalvar som föds blir nästan alla oxar som sliter hårt spända för vagnar

och plogar. Shivas tjurar är få och lyckligt lottade. De lever lata dagar.

Shivas tjurar finns också på landsbygden. Där kan en välbärgad bonde släppa en tjurkalv med förhoppningen att han ska få goda skördar eller att hans fru efter fem flickor ska föda en pojke. I stan kan det vara en rik affärsman som vill tjäna mer pengar eller tacka Shiva för den förmögenhet som han redan har förtjänat.

Vem som helst som har råd och som tillber Shiva kan släppa en tjurkalv. Den som har sämre ekonomi och som tillber en annan gud kan släppa t ex en getabock.

Shivas tjurar är avelsdjur. Att ge Shiva en tjur är att sörja för kosläktets fortbestånd och därmed en god gärning. Hinduerna betraktar ju kon med en aldeles särskild kärlek och vördnad.

Gudomlig treudd

Att förbättra koaveln är en så viktig uppgift för den indiska staten att den är inskri-

ven i landets konstitution och den som vill släppa en tjurkalv bör först få den besiktigad av en veterinär. Med hjälp av glödgat järn märker han tjuren med ett nummer för den världsliga ordningen och med en treudd, som är Shivas tecken, för den gudomliga.

På den nordindiska slätten ligger en liten stad som heter Kichha. Där finns två tjurar som har delat in staden i revir och som ibland utkämpar vilda bataljer om gränslinjens exakta dragnings. Det är ett skådespel som lockar många åskådare.

En av tjurarna har släppts av en förmögen konstgödselhandlare. Först släppte han en tjurkalv som dödades av tåget. Då släppte han en till.

— Jag har inget ansvar för tjuren jag har släppt och håller ingen uppsikt över den. Tjuren tillhör inte mig och inte någon annan människa. Det är Shivas tjur, berättar gödselhandlaren där han sitter i sin affär intill ett vackert målat kassaskåp.

Gödselhandlaren vill inte gå med på att

han har släppt tjurkalven med någon särskild bön till Shiva, men han hoppas nog att hans goda gärning ska räknas honom till godo.

Många i staden känner till att det är just gödselhandlaren som har släppt tjuren, som brukar hålla till kring grönsakstorget. Tjuren bidrar på det sättet till att öka handlarens prestige och kanske också hans omsättning. Att ge Shiva en tjur är en andlig gärning med många konsekvenser.

Tjuvaktiga

Den som med avsikt skadar eller dödar en av Shivas tjurar begår en stor synd, medan den som ger en tjur en offergåva gör en god gärning. Så gör fromma hinduer vid religiösa högtider, men det rör sig bara om små aptitretare i form av tex nybakat tunnbröd med smör på. Det blir ingen tjur mätt av.

De två tjurarna i Kichha återgrönt avfall och papper och bidrar på det sättet till stadens renhållning. Den spillning som de lämnar efter sig tas noga tillvara och blir bränsle för matlagning. Shivas tjurar är försumbara, men stadens kossor räddar med sin spillning många träd från att bli ved.

Tjuvarna söker sig ofta till grönsaksaffärer och foderhandlare och äter det som kasseras där. En ouppmärksam grönsaksförsäljare kan lätt bli av med ett blomkålshuvud eller en knippa morötter, men ger inte slaget förlorat i första taget. Han springer efter den tjuvaktige tjuren och slår den i baken med en käpp för att få mo-

rötterna tillbaka, under det att kommersen på gatan avstannar i väntan på att morötternas öde ska avgöras.

Samma scen, men med en ko tagen på bar gärning, är mycket vanligare. Också kor får smaka på käppen. Heligare än så är de inte.

I staden finns några herdar som varje dag mot betalning tar med sig en del av stadens kor och bufflar ut på landet. Meningen är att djuren ska beta där, men betesmarker finns knappt, så det blir snarare en lantlig promenad för motionens skull. Shivas tjurar hänger med. Herdarna tar inget ansvar för dem och vid lämpligt tillfälle lämnar Shivas tjurar hjorden och ger sig ut på åkrarna för att ta för sig av grödorna tills de med hugg och slag drivs därifrån av uppretade bönder. När herdarna framåt kvällen återvänder till staden med sina hungriga kor och bufflar har Shivas tjurar halvmätta åter sällat sig till hjorden.

Klokare än män

Shivas tjurar får sällan någon matro, men i allmänhet är de kraftigt byggda och välnärda. De två tjurarna i Kichha har dock väldigt korta ben och skulle inte klara någon besiktning. Det finns visserligen en veterinär i staden, men han besiktigar inte tjurar. Däremot inseminerar han kor, en verksamhet som hotar att göra Shivas tjurar arbetslösa.

Men Budhpal Singh, som är busschaufför i staden, menar att veterinären och

Shivas tjurar kompletterar varandra på ett bra sätt.

— När en ko är på humör kanske veterinären har ledigt, men tjurar finns alltid på plats. De känner sånt på sig. Men en ko som är dräktig lämnar tjurarna ifred. På det sättet är tjurar klokare än vi män.

Budpals hustru rodnar djupt och lägger till:

— Hit kommer ofta en tjur eftersom jag både har en ko och ett förråd av foder, som tjuren kan sluka på en kort stund. Det är svårt för mig som är en liten kvinna att jaga iväg den. En gång när jag hade tvätt på tork åt tjuren upp allt foder jag hade hemma och försvann sen härifrån med en av mina underkjolar på hornen. Vad kunde jag göra?

Det berättas många historier om hur starka, potenta och kloka Shivas tjurar är, och hur illa det går den som dödar eller skadar en av dem. Men ofta finns en humoristisk underton som i denna lilla anekdot, berättad av en rikshaförare

— I min hemstad fanns en välväxt och mycket stark tjur som varje morgon gick runt bland stadens restauranger. Den skrapade hotfullt med en hov i marken tills den fick två tunnbröd. Då gick den vidare till nästa restaurang. Sen gav sig tjuren ut på landet, men på kvällen kom den tillbaka för en ny krogrunda.

Kalle Kjellman

Leoparder hotas av cementfabrik

En av norra Indiens mest intressanta viltreservat har upplåtits åt industriproduktion och snart tas det första spadtaget till en ny cementfabrik.

Det är den begränsade tillgången till industriområden som lett till att regeringen i Himachal Pradesh i norra Indien, utnyttjat ett kryphål i lagen. Därigenom har man kunnat fatta beslutet utan att förankra det i centralregeringen.

Miljöansvariga i Indien fruktar nu att beslutet ska fungera som ett prejudikat och leda till ett allmänt intrång på landets många reservat.

Samtidigt växer trycket på den centrala regeringen att lätta på de strikta regler som reglerar naturreservaten. För inte länge sedan tvingades man också backa för ett oljebolag som ville bygga ett raffinaderi i Assam, alldeles intill ett reservat för den sällsynta indiska noshörningen.

Viltreservatet i Darlaqhaut, som ligger alldeles intill den forna brittiska sommarhuvudstaden Simla, har ett rikt bestånd av leoparder. Anläggningen sträcker sig över 92 kvadratkilometer och har klassats som reservat ända sedan 1952.

Hungriga elefanter attackerar bananbilar

Elefanterna i Assam i nordöstra Indien har blivit allt mer vågade i den dagliga jakten på mat. De väldiga kolosserna har länge kalasat på de frukter som trillat av banantransporterna.

Men sedan chaufförerna börjat sticka åt elefanterna hela bananklasar, har djuren blivit allt djärvare. Förare som inte är beredda att dela med sig när de passerar elefanthjordarna, får sina lastbilar angripna av de ursinniga djuren.

En förare, Pritam Singh fick nyligen sin hand avbiten av en elefant. Elefanterna blev skrärade när Singh skrikande försökte värja sig från en attack.

Djurvänner i Indien varnar nu för att tiggeriet kan bli utbrett och stora elefanternas normala beteendemönster om det inte stävjas i tid. Samtidigt har myndigheterna i Assam beslutat att alla banantransporter framöver ska ske i konvoj. Dessa ska åtföljas av tama elefanter som kan hjälpa till att driva iväg de giriga, vilda elefanterna.

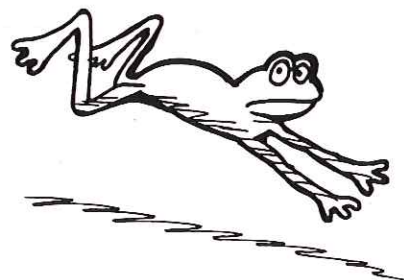
Grodor bäst på hemmaplan

Ett tvåårigt förbud mot grodexport har minskat behovet av kemiska bekämpningsmedel inom det bangladeshiska jordbruket. Det här beror på att grodorna livnär sig på insekter och därför fungerar som ett billigt skydd mot insektsangrepp på skördarna.

Tills helt nyligen gick dock de flesta grodor på export, särskilt till Japan, som betraktar dessa djur som en delikatess.

Exportförbudet kom efter påtryckningar från olika miljögrupper i landet som fruktade att grodbristen skulle hota den ekologiska balansen i naturen. Antalet grodor har sedan dess ökat markant men ännu vill myndigheterna inte återuppta en kontrollerad export trots att grodexporten årligen kan ge uppemot 70 miljoner kronor i eftertraktade exportinkomster.

(Mostafa Kamal Majumder, Dhaka)

De är inte kända och respekterade av alla hinduer som Shiva, Krishna och Durga. Men ute i Indiens hundratusentals byar har de fortfarande en given plats i vardagslivet.

Läs om hinduismens folk-gudar och om gudadottern Manasa som firar sin bröllopsnatt med att äta levande grodor.

För några årtionden sedan besökte den berömde indiske antropologen M.N. Srinivas ett bytempel i Sydindien. Templet tillhörde guden Basava och byborna hade samlats där för att be honom om regn. Srinivas tog det för givet att byborna skulle uppföra sig som hinduerna i städerna, dvs att de skulle stå med nerböjt huvud framför gudabilden, respektfulla och tysta.

Han hade fel.

I stället, berättar Srinivas, pratade byborna med guden precis som om han var en jämlike. De blev förbannade på honom, skällde på honom och gick till och med så långt som till att säga att regeringen var mera pålitlig än han. Srinivas var chockad. Den här sortens hinduism var främmande för honom.

Tusentals gudar

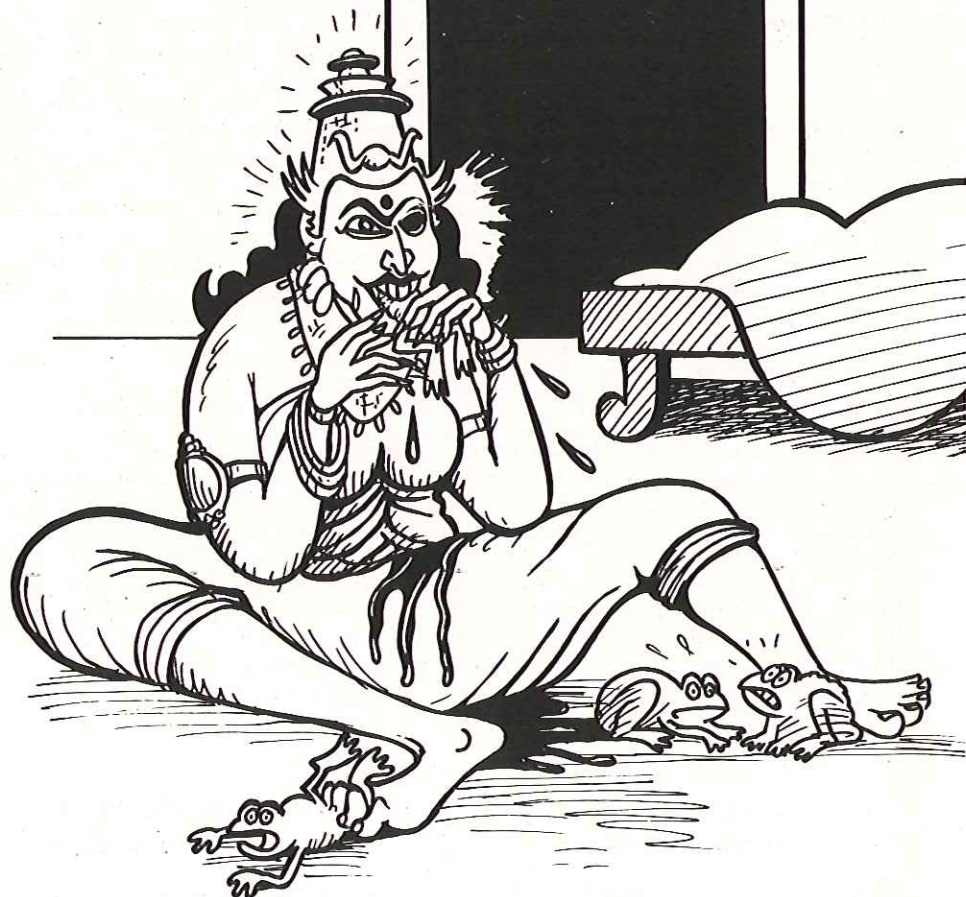
Som Srinivas upptäckte finns en annan sorts hinduism, en som vanligtvis kallas för folkhinduism. De stora gudarna, Shiva, Krishna, Durga och andra beskrivs i de heliga sanskrittexterna, dyrkas i fina tempel och är kända och respekterade av alla hinduer.

Folk gudarna finns ute i byarna, har mycket sällan några tempel och är inte omnämnda i de heliga texterna. De är inte lika mäktiga som de stora gudarna eller lika respekterade.

De stora gudarna avbildas i sten och metall och deras porträtt kan man köpa i varje basar. Folk gudarna är mer anonyma. Ibland kan de avbildas som små statyer av lera och ibland representeras de som en lerkruka man målar ögon och mun på.

Men oftast är deras symbol en sten insmetsad med röd färg eller utan någon färg alls. Folk är ofta osäkra om hur en viss gudomlighet ser ut och ibland vet de inte ens vilket kön gudomligheten tillhör. Folk gudarna dyrkas bara i vissa regioner, vissa distrikt eller ibland bara i en enda by. Utanför sitt område kan de vara helt okända. Och de finns i tusentals.

De stora gudarna sköter kosmiska uppgifter: de upprätthåller universum, leder den eviga kampen mot ondskan och — allra viktigast — frälser de människosjälur. Frälsning är visst viktigt, men samtidigt har vanliga människor andra, mycket mera vardagliga problem att ta itu med, problem som tandvärk, förkylningar eller skrikande barn. Det är självklart att de

Vilken bröllopsnatt! Shivas dotter Manasa skrämmer slag på sin nyblivne make genom

Inte som a

stora gudarna inte har tid att ägna sig åt sånt. Så när sådana problem dyker upp, är det folk gudarna man vänder sig till.

Tyst på barnen

Folk gudarna är specialister. Gudinnan Sini Devi, till exempel, skyddar byn, och guden Pandasur bevakar sockerrörsfältet.

Eftersom man mest behöver gudar när man är utsatt för faror är de mest populära folk gudarna de som skyddar mot farliga djur och sjukdomar.

Gudinnan Sitala skyddar mot smittkoppor, Banabibi mot människoätande tigrar, Olai Candi mot kolera, Guga mot giftormar och Ghatu Debata mot hudsjukdomar. Finns det ett problem, finns det en gudomlighet som tar hand om det.

Ta gudinnan Dhelai Candi som exempel. Skriker barnen hemma, behöver man bara vädja till henne så tystar de direkt. Dhelai betyder lerklump och hon kallas så därför att man tror att lerklumpar är hennes mat. Hon bor i ett visst träd utanför byn och, när barnen blir skrikiga, behöver man bara kasta några lerklumpar under trädet. Då blir barnen tysta och lugna.

För att undvika en specifik fara eller ett obehag, ska man blidka den ansvariga guden med en passande offergåva. Gåvan beror på gudens eller gudinnans matvanor och hur viktiga gudens tjänster anses vara.

Vanliga offergåvor är blommor, frukt och hembränt. Till viktigare gudar offerar man djur, vanligtvis en viss sorts djur. Till smittkoppgudinnan Sitala ska man offra

att festa på grodor. Givetvis blir äktenskapet ett fiasko. Teckning: Thomas Stålberg.

andra gudar

en svart bock. Det är särskilt gudinnorna som ska blidkas med blod. För inte så länge sedan fick de till och med människoeffter. När en by drabbas av kolera offerar man följdaktligt ett höns till Olai Candi. Är man skogsarbetare och rädd för tigrar, offerar man något passande till Banabibi. Men precis så här enkelt är det tyvärr inte.

Hämndgiriga

Folk gudarna är avundsjuka, lättstötta och blir hämndlystna så snart man försummar dem. Olyckligtvis är det bara mycket lätt hänt att man glömmer bort att tänka på dem när de inte behövs.

Eftersom så är fallet är deras vrede oundviklig. Man bör alltså vara mycket försiktig. Detta ser man i ett ordspråk från

Kathiwar i västra Indien. Frågan lyder, "vem är störst, Ram eller Guga?" Svaret lyder: "Det spelar ingen roll vem som är störst, bara jag inte blir biten av en orm."

Med andra ord, säger man att Ram är störst, kommer ormguden Guga att känna sig förolämpad och skicka en giftorm eller skorpion att bita den som saknar respekt för honom.

Folk gudarna förändras ständigt. Gamla gudar blir mindre viktiga eller försvinner helt och hållet medan andra får nya, viktigare uppgifter och höjer sin status. Dhelai Candi, hon som äter lerklumpar och lugnar skrikande barn, är ett bra exempel på detta.

I en viss by märkte en antropolog att byborna matade Dhelai Candi med sötsa-

ker i stället för lerklumpar. När han frågade varför det hade blivit så, svarade byborna att hennes funktion inte längre var att tysta barn utan att bota barnsjukdomar. Eftersom den uppgiften ansågs vara viktigare, blev offergåvorna mera värdefulla.

Nya gudar kan också skapas. Flera folkgudar började sina karriärer som människor. Ormguden Guga var en krigare som föll i strid mot muslimerna för 700 år sedan. Han upphöjdes till gud. Av någon anledning anses han ha kontroll över giftormar, skorpioner och giftiga insekter. Han avbildas som en man som rider på en häst i vars utsträckta tunga en orm har bitit sig fast.

Ett mera modernt fall ägde rum 1725, året då en viss Rae Singh dog i strid. Hans far, Raja Chattar Sal, byggde ett tempel till hans minne och några år senare hade han blivit gud. Byborna berättar att någon som lidit av frossa en längre tid en gång gick till templet och lovade den döde krigaren att han skulle ge Rae Singh regelbundna offergåvor resten av sitt liv om han blev botad från sjukdomen. Han blev frisk och höll sitt ord. Andra följde hans exempel och så småningom blev Rae Singh en betydande lokal gud.

Spöken får hembränt

Den som dör på ett tragiskt sätt blir spöke och spöken kan också upphöjas till gudomlig status. En person som dödas av en tiger blir ett farligt spöke som kallas för *baghaut* och en som dör av ormbett blir ett *sapaha*-spöke.

Till deras ära bygger man helgedomar som består av en hög stenar eller grenar, där man offerar en gris, en tupp eller lite hembränt. En *baghaut* eller *sapaha* kan också bli folkgud.

Det berättas att en hövding i Gondhstammen som blivit uppäten av en tiger kom och hälsade på sina släktingar och vänner ett år efter sin död.

Han förklarade för familjen att han kunde skydda dem mot tigrar och andra farliga djur bara de dyrkade honom regelbundet. De trodde honom och instiftade två årliga fester till hans ära.

Nu är hövdingen en gud under namnet Gansam som skyddar mot alla möjliga olyckor.

Trots små befogenheter är folk gudarna inte alltför respektingivande.

Detta ser man i de många historier som man berättar om dem. Historier om gudinnan Rankini till exempel. Rankini, som alla folk gudinnor, törstar ständigt efter blod och blidkas med djuroffer.

Enligt myten bodde hon i en skog i Dhallabhum i östra Indien, där hon en dag stötte ihop med en demon som var mycket mera skräckinjagande än hon själv.

Demonen, som åt gudinnor likaväl som människor, gick till anfall och Rankini fick fly för livet. Så småningom kom hon till ett isolerat hus i skogen som ägdes av en man som tillhörde tvättarkasten.

När hon bad tvättgubben om hjälp, gömde

forts på nästa sida

Rankini törstar ständigt efter blod.

forts från föregående sida

han henne under smutstvätten i husets ena hörn. Demonen dök upp, sökte genom huset och gick sin väg när han inte hittade Rankini.

Gudinnan visade sin tacksamhet mot tvättgubben genom att göra honom till kung över Dhalabhum och han i sin tur gjorde henne till sin familjegud (*kuladevata*). Sedan dess, säger man, har kungahuset i Dhalabhum dyrkat Rankini.

Enligt en annan historia försökte Rankini att sprida sin kult till ett närliggande distrikt. Oturligt nog var den första person hon stötte på där en fientligt inställd fåraherde. Han var helt ointresserad av att dyrka henne. När hon försökte äta upp honom, hetsade han sina hundar på henne och jagade henne hela vägen tillbaka till Dhalabhum. Därför, säger man, är Rankinis kult så begränsad.

Spiller sin säd

De flesta myter om folkets gudar har överförts muntligen och har samlats av antropologer och religionshistoriker. Det finns undantag. Det finns sagor om folk gudarna skrivna på tamil och några nordindiska språk, men den rikaste litteraturen av denna sort skrevs i medeltidens Bengalen.

Sagorna handlar om solguden Dharma, som dyrkas av kastlösa *doms*, tiger-guden Daksin Ray, krokodil-guden Kalu Ray, Shasthi, gudinnan som skyddar barn, och framför allt, ormgudinnan Manasa. Manasa är mycket populär i östra Indien. Hennes myt finns beskriven på bihari och assamesiska och hon har till och med nämnts i några sanskrittexter.

Trots detta har hon aldrig blivit salongsfärdig. Läser man myterna, förstår man varför.

Manasa är dotter till den store guden Shiva. Sagan berättar att Shiva en gång satt invid en förtjusande lotusdamm och blev så rörd av dess skönhet att han började tänka på sin vackra fru Durga. Till slut blev han så upphetsad att han spillde sin säd på en lotusblomma.

Lotusdammar förbinder *patala*, den underjordiska världen, med människovärlden. Eftersom en gud aldrig spiller sin säd förgäves, rann säden längs lotusstjälken ner till *patala* vars befolkning enligt den hinduistiska mytologin består av ormmänniskor, *nagas*.

Så snart Shivas sädesvätska droppade ner dit, föddes en vacker flicka och ormarna, ledda av sin kung Vasuki, samlade sig nyfiket runt flickan.

De visste att hon var den store Shivas dotter så de gjorde henne till sin drottning och gav henne namnet Manasa. Så fick Manasa herraväldet över ormar, skorpioner och giftiga insekter, precis som guden Guga i norra Indien.

Människor som blidkar Manasa behöver aldrig frukta dessa giftiga varelser; de som

Gudinnan Dhelai Candi bor i ett träd och äter lerklumpar. Har du problem med skrikiga ungar? Prova att kasta några lerklumpar vid Dhelais träd, så blir dom tysta och lugna på stubinen. Teckning: Thomas Stålberg.

försmår henne blir däremot bitna.

Nu hade Manasa en maktbas. Problemet var att varken gudar eller människor visste att hon existerade. Shiva visste inte ens att han hade avlat henne, så hennes första uppgift var att göra sig bekantskap med honom.

Men mötet gick inte så bra. Shiva trodde inte att Manasa var hans dotter och bad om bevis, så Manasa visade sig för honom i sin gudomliga form.

Synen var så skrämmande att Shiva föll ner död till marken. Manasa återupplivade sin pappa, som nu var övertygad, och bad honom att ta hem henne så att hon

kunde träffa den övriga familjen. Shiva var tveksam. Han var inte en särskilt trogen äkta man och var rädd att hustrun Durga skulle tro att Manasa var hans älskarinna.

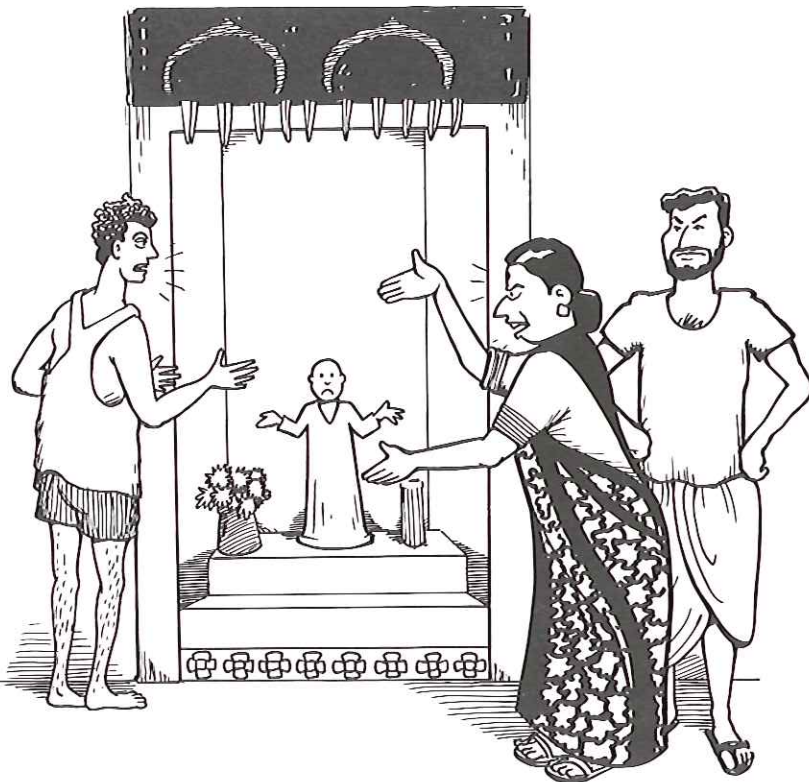
Sticker ut ögat

Men Manasa var envis så Shiva gömde henne i en stor korg och smugglade in henne i huset.

Därpå gick han ut på en promenad.

Durga, alltid misstänksam mot makens förehavanden, öppnade korgen, såg flickan och gick direkt till anfall. Hon stack ut Manasas ena öga med en nål. På så sätt fick Manasa öknamnet Kani, den enögda.

Byborna på Indiens landsbygd betar sig inte alls som stadsborna mot sina folkliga hindugudar. Istället för respektfull tystnad pratar de och skäller de på guden som vore han en jämlike! Teckning: Thomas Stålberg.

Manasas vänstra, blinda öga är hennes giftöga; en blick från det dödar direkt. Hennes högra öga är hennes nektaröga; en blick från den återupplivar dem hon har dödat med giftögat.

När Shiva återvänder hem, förklarar han allt för sin rasande fru och vem Manasa är. Men Durga vägrar ändå absolut att ha sin styvdotter i huset. Shiva blir tvungen att överge dottern. Med andra ord: gudarna vägrar att acceptera uppkomlingen.

Senare gör Shiva sin faderliga plikt och ordnar ett äktenskap mellan dottern och en asket. Äktenskapet blir också ett fiasko. På bröllopsnatten vaknar brudgummen och märker till sin fasa att bruden sitter på golvet och äter levande grodor. Förskräckt flyr han från huset mitt på natten och de två träffas aldrig igen.

Opåverkad av alla motgångar beslutar sig Manasa för att sprida sin kult bland människor. Hon får en medhjälpare, gudinnan Neto, som är tvättgumman i gudarnas stad. Manasa lyckas omvända människor men aldrig utan svårigheter. Hennes handlingssätt är ganska rättframt.

När hon träffar en människa, förklarar hon för honom att hon är Shivas dotter och kräver *puja*, dvs ett blom- eller matoffer. Gör man så, säger hon, får man en rik belöning.

I början blir ingen frestad av hennes mutor. De första människor Manasa omvänder är herdepojkar. När hon kräver *puja* skrattar de åt henne. När de sedan mjölkar sina kor, får de till sin förskräckelse blod i stället för mjölk.

Då inser pojkarna sitt misstag. Därpå följer flera omvändelser av bland annat

muslimska skraddare och fattiga fiskare. Nu beslutar sig Manasa för att sikta högre och väljer den rika köpmannen Chando som sin nästa proselyt. Chando dyrkar Shiva och föraktar Manasa, som han alltid kallar Kani. Huvuddelen av myten handlar om Manasas långa kamp för att få den styvackade Chando på knä.

Rena farsen

Först försöker hon med terror. Chando har sex söner. Manasa skickar sina giftormar som biter ihjäl sönerna den ena efter den andra.

Men Chando är orubblig. Han är inte rädd för henne. Han patrullerar sitt hem med en påk i handen och så snart han får syn på henne, gör han sitt bästa för att krossa hennes skalle. En gång med den arga Chando tätt i hälarna lyckas Manasa rädda sig genom att klättra upp i ett träd och sparka köpmannen i tänderna när han försöker följa efter. Vissa scener i Manasa-historien liknar en Chaplin-film.

När Chando satsar hela sin förmögenhet på en handelsflotta med sju skepp, sänker Manasa båtarna. Chando ger sig inte. Slutligen får Chando en son till, Lakhai. När Lakhai blir giftasmogen ordnar Chando ett bröllop mellan honom och flickan Behula.

Då ger Manasa Chando en sista varning: får hon inte sin *puja*, kommer Lakhai att mördas på bröllopsnatten. Chando avvisar gudinnan en sista gång, men för att vara på den säkra sidan låter han bygga ett ogenomträngligt hus av järnplåtar, där bröllopsparet ska tillbringa natten.

Omkring huset placerar han ut ormtju-

sare, påfåglar och mungor (båda äter nämligen ormar).

Men alla ansträngningar är förgäves. Manasa hotar husets arkitekt, som lämnar en hårfin spricka i väggen, och på bröllopsnatten tränger sig Manasas smalaste orm genom sprickan och dödar Lakhai.

Svägerskans revansch

Sagan slutar när Behula reser på en flotte till gudarnas stad med Lakhais döda kropp i armarna. Hon är lika envis som sin svärfar och tänker vända sig till gudarna om hjälp. Under en sex månaders resa utsätts Behula för olika faror och hinder, vilka hon övervinner genom list och själstyrka. (Enligt den geografiska beskrivningen av resan borde gudarnas stad ligga någonstans i Ganges delta.)

När Behula berättar för gudarna om Manasas förföljelse av hennes familj, kallas Manasa inför gudarnas domstol och förklaras skyldig. Gudarna kommer fram till en kompromisslösning: om Manasa återlämnar Chandos sex söner och sju handelsfartyg (inklusive lasten) ska han offra till henne.

Manasa får ett mycket motvilligt erkännande till slut: Chando ger henne en enda blomma som *puja*-offer, men han offerar den med vänstra handen (dvs handen avsedd för orena göromål) och han vänder bort huvudet medan han gör det.

Manasa och de andra folk gudarna är troligen dömda till undergång. När huvuddelen av Indiens ormbefolkning har förvandlats till väskor och skor för rika utlänningar, varför ska man då vara rädd för Manasa? Vem bryr sig om Sitala när smittkoppor är utrotade? Indiens folkgudar riskerar inom en snar framtid att bara vara stoff för religionshistoriker och godnattsagor.

William L Smith

Mark till de rika

I Rajasthan kan enligt lag, mark som bedöms vara oanvändbar för jordbruk, skänkas till privatpersoner och kooperativ om dessa inom två år planterar skog på marken. Hälften av marken ska enligt reglerna ges till harijan och andra fattiga, men mark nära städer får inte ges till någon. Syftet är att hjälpa de fattiga och att öka tillgången på trä.

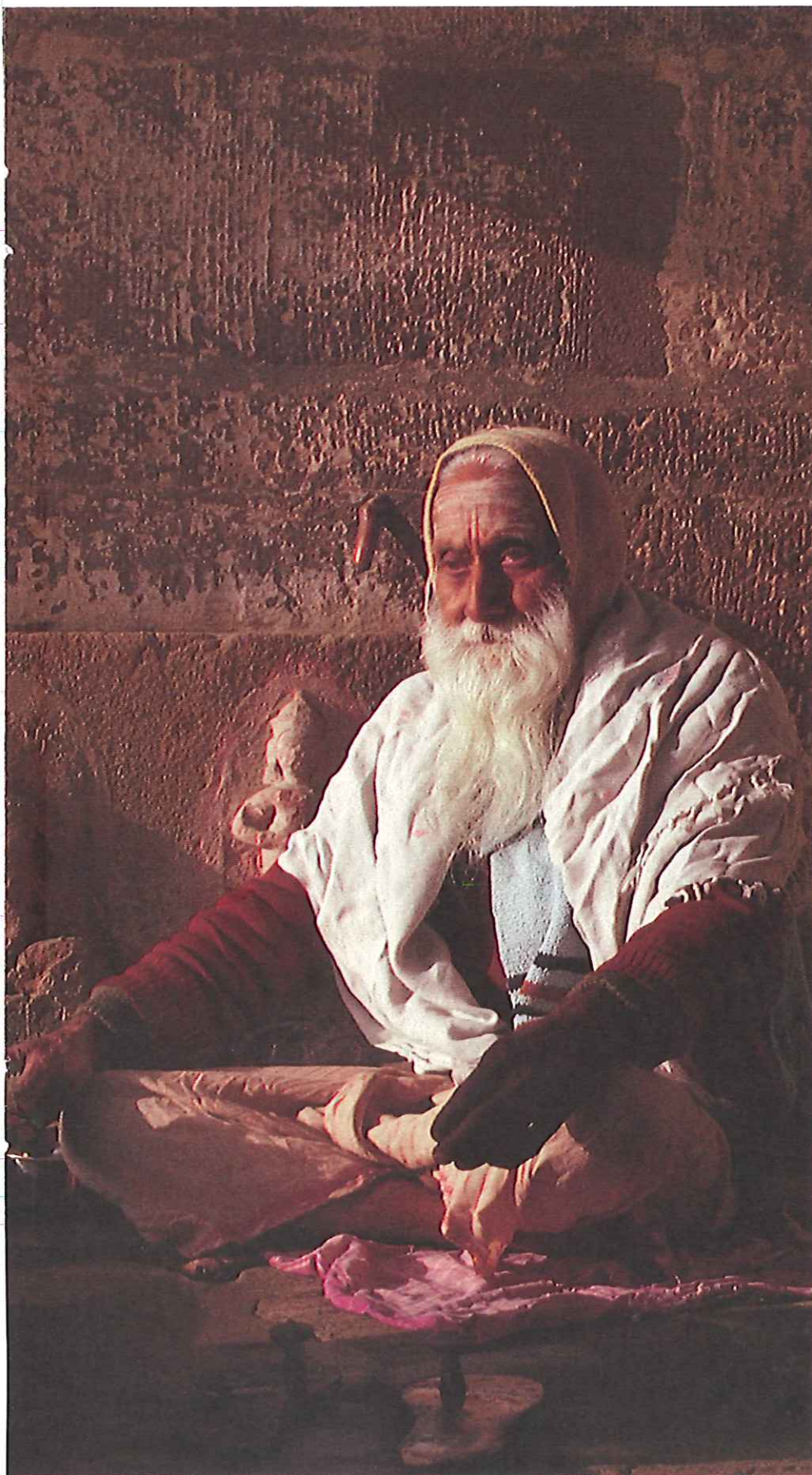
En undersökning har visat att de som fått mark till stor del är statstjänstemän och politiker. De har kapat åt sig mark nära städer och de har inte planterat några träd.

(India Today 15.10 1991)

Tre bilder av hindu

nduismen

Anju i bröllopsklänning. För kvinnorna i Anjus by är Santoshi Mata en viktig gudinna, som kan hjälpa dem att bli gifta, att föda söner och att leva lyckliga på alla sätt.

Det finns inget tempel för Santoshi Mata i byns närhet och det går heller inte att hitta gudinnans namn i de gamla skrifterna.

Orsaken är att Santoshi Mata är en mycket modern gudinna som föddes på filmduken. Filmen hette just Santoshi Mata och innan den hade premiär hade ingen hört talas om en gudinna med det namnet.

Det händer att Anju och några andra kvinnor i byn på fredagar fastar för Santoshi Mata och på kvällen läser de om gudinnan i ett litet häfte. Där finns regler för hur gudinnan ska tillbes och en berättelse om hur gudinnan hjälpte en olycklig kvinna. Det är filmmanuset i förkortat skick.

Men denna tillbedjan av Santoshi Mata är inte speciellt vanlig. De allra flesta kvinnorna i Anjus by är fattiga lantarbetare som varken kan läsa eller arbeta på fastande mage.

Dasaswamedh Ghat, Varanasi. Målet för tusentals och åter tusentals pilgrimer varje dag.

Farmor har rest hit i chartrad buss. Sällskapet är stort och glatt. Pilgrimsresa — visst. Men också en nöjestrapp och en liten flykt undan vardagen. Kanske lite shopping för dem som har råd. Det är ingen slump att det säljs träleksaker överallt i gränderna precis bakom de heliga badplatserna. Något måste man ju ha med sig till barnbarnen när man kommer hem igen. Vägen ner till badplatserna kantas av försäljare och tiggare. Farmor köper girlanger av blom mor.

Till slut kommer hon fram till det heliga vattnet. Till slut en stund av högtidlighet och stillhet.

Den gamle sadhun sitter i ett prång och lyssnar på sin själ. Alldeles intill honom rusar, rullar och bullrar livet förbi. Husmödrar på väg till marknaden, skolpojkar på väg till skolan, kor på väg till skräphögarna.

Den gamle sadhun rör sällan en min. Kanske tänker han tillbaka på de stadier i livet han lämnat bakom sig — på dagliga plikter, på konflikter med hustrun, på en gnällig arbetsgivare långt borta i det förflutna. Nu har han nått det fjärde och sista stadiet, sannyasa. Han är i sin fulla rätt att sitta i ett prång och ge fan i livet.

Men någonstans, i någon annan by eller någon annan stad, sitter en övergiven gammal kvinna och har fortfarande fullt upp med livets plikter.

Text: Kalle Kjellman och AnnaLena Stålnacke

Foto: Kalle Kjellman och Claes Nero

Kvinna hustru hindu

Hon lever under strängt förtryck i ett samhälle som fullkomligt domineras av mannen.

Så ser vår vanligaste västerländska bild ut av kvinnans situation i Indien.

En hunsad stackars varelse som måste dölja sitt ansikte för världen och vars främsta plikt är att föda söner åt mannen och slita ihjäl sig i hushållet.

Och visst kan det vara så. Fast inte nödvändigtvis.

Hinduismen har en flerbottnad syn på kvinnan och hennes krafter.

Å ena sidan är hon *shakti*, energin och styrkan.

Å andra sidan är hon *prakriti*, naturen.

I sin shaktiform framstår kvinnan som trogen hustru och trygg mor. I sin prakritiform som naturen, den otämjda och vilda oberäkneliga.

Jag ska här ta upp några kvinnliga förebilder inom hinduismen; kvinnor som fortfarande i våra dagar påverkar många indiska kvinnor starkt.

Några är historiska personer. Andra är uppiktade gestalter.

Brahmas döttrar

Ett exempel från vår tid är sekten Brahmas Kumaris. Brahmas döttrar. Den grundades 1930 och hade 1969 cirka 100 000 medlemmar spridda över hela Indien. Sekten är något av en hinduisk nunneorden i vilken medlemmarna likt de katolska nunnorna viger sina liv åt gud.

Vanligen följer rättrogna hinduer fyra stadier i livet. Det första stadiet kallas brahmacharya och består av ungdomsåren. Det andra stadiet kallas adhikaria. Det är tiden då man gifter sig och skaffar familj.

Det tredje stadiet är vanaprastha. Paret lämnar då de vuxna barnen för att vällfärda till heliga platser och för att förbereda sig för det sista stadiet, sanayasa.

Kvinnorna i hinduismens sagor och berättelser är ofta flitiga husmödrar och lojala hustrur. Men exempel på mer självständiga kvinnofigurer finns också. Hinduismens kvinnosyn har fortfarande ett starkt inflytande på dagens indiska kvinnor. Foto: Herman Lindqvist.

I det stadiet skiljs de från varandra och mannen tar avstånd från den materiella världen och familjen, kvinnan återvänder för att tas om hand av sina vuxna söner.

Religiös frihet

Brahmas döttrar anser att detta är ett mansdominerat uttryckssätt för religiös frihet. Om själen är transcendental och inte manlig bör också kvinnan kunna avsäga sig den materiella världen om hon så vill. Inte alla kvinnor trivs med att ligga sin släkt till last på gamla dar.

Brahmas döttrar bor i kollektiv, ashramas, som stöds av välgörare och hängivna som bor nära kollektivet. Medlemmarna missionerar en del och man kan även i exempelvis Storbritannien träffa på kringresande brahmadöttrar som predikar sin lära.

Kvinnokollektiven ger kvinnor en chans att under sina sista år få hänge sig åt religionen.

I stället för att upphöjas till sanyasa anser de att kvinnan återgår till brahmacharya-stadiet. Kvinnan blir pånyttfödd som Brahmas dotter och står under hans beskydd.

Varför man återvänder till barnastadiet förklaras med att ett barn kan leva fritt från oro, krav och sexuellt umgänge.

Ej feminism

Brahmas döttrar ska inte jämföras med den västerländska feministiska kvinnorörelsen som kämpar för materiell frigörelse och förbättrade rättigheter för kvinnor. Detta är absolut inte vad Brahmas döttrar strävar efter.

En annan kvinna som kämpade för sin rätt till ett religiöst liv var Mirabai. Hon föddes i slutet av 1400-talet och var av kunglig börd. Som barn bad hon om att få en gudastaty som föreställde guden Krishna. Den lekte hon med och sa till och med att den skulle bli hennes man.

I det verkliga livet giftes hon bort med en prins som inte förstod sig på hennes religiösa hängivenhet. Äktenskapet blev inte lyckat. Hon förblev barnlös och var snart änka.

Men sin starka gudstro behöll hon. Mirabai skrev många religiösa sånger; sånger som fortfarande sjungs över hela Indien. De skrevs på en blandform av rajasthani och hindi som kallas *brajboli*.

I vår tid finns hennes sånger översatta till flera språk, bland annat engelska.

På 1970-talet sjöng en släkting till Ravi Shankar in "Krishna", "I am missing you" som byggde på en av Mirabais sånger från 1400-talet.

Kanske var Mirabais sånger medeltida varianter av dagens hindipop?

Alla Mirabais kända sånger finns i en samling som kallas Mira Padavali och vänder sig främst till hinduerhängivna guden Vishnu.

Blev popsång

Mycket forskning har lagts ner på att få fram fakta om denna kvinna som skänkt så mycket poesi till eftervärlden. Men tyvärr har man inte funnit särskilt mycket skrivet material. Det mesta bygger på muntliga berättelser, som ofta är fallet i Indien. Mirabai ansågs heller inte så betydelsefull av sin samtid som hon gör idag.

Hennes längtan till Krishna visas i alla hennes sånger och enligt sägnen som byggts upp runt omkring henne sägs det att hon slutade sina dagar framför sin gudastaty och att hennes själ blev ett med hennes gud.

Det är lätt att identifiera sig med Mirabai i hennes sånger.

Det är mycket vanligt att höra dem sjungas av kvinnogrupper som samlas till bhajan, sånggudstjänst och hyllning.

Durga är ett av många namn på guden Shivas maka. Hon avbildas ridande på en tiger med svärd i sina händer.

Under en av Indira Gandhis politiska kampanjer lät den förra premiärministern sig avbildas av en känd konstnär. På bilden red hon på en tiger, likt Durga. Det var vanligt att folk från landet kallade henne Devi, gudinnan.

Detta är förstås inte unikt för Mrs Gandhi. Flera filmstjärnor som spelat gudar i de stora Bombayproduktionerna har banat sig väg in i den politiska karriären genom att på film spela gudar.

Indira hemmafru

Påpekas bör att Indira Gandhi och andra indiska politiker på intet sätt varit ensamma i världen om att utnyttja religionen för sina egna syften...

Mellan de intensiva politiska kampanjerna föredrog dock Mrs Gandhi att framstå som ödmjuk familjekvinna vars sari dygdigt täckte hennes huvud.

Manus lag kallas en klassisk samling levnadsregler inom hinduismen. Där finns alla tänkbara normer för sedligt leverne, samt vilka straff som drabbar den som inte följer dem.

Naturligtvis finns också de regler som den perfekta hustrun har att hålla sig till.

Lagen är lika viktig för nutidens indiska kvinnor som de tio budorden är för troende kristna. Den indiska muntliga berättartraditionen är följdriktigt full av sedelärande berättelser om mönsterkvinnor.

Den mest välkända historien är nog den om Sita och hennes make Rama, Ramayana.

När Rama förvisas till skogen under 13 år följer hans hustru Sita troget med. Och trots att hon blir bortrövad och får utstå svåra umbäranden sviker hon aldrig sin man.

Att berättelsen om Sita haft en väldig betydelse för indiska kvinnor visas inte minst av att så många små flickor ännu i dag döps till Sita.

Det beteendemönster och den attityd som denna dikt är ett uttryck för är allmänt vedertaget både bland män och kvinnor. Att vara en "god hustru" är viktigt i Indien!

Ett annat mycket vanligt flicknamn över hela Indien är Savitri.

Den ursprungliga Savitri i myten var så hängiven sin make att hon inte ens tvekade att följa honom in i dödsriket.

Där lyckades hon lura dödsrikets härskare så framgångsrikt att hon kunde få tillbaka sin make till livet igen.

Savitri var alltså inte bara trogen sin man.

Hon var intelligent, listig och envis också.

En god förebild för miljoner indiska kvinnor i hela landet!

Åsa Hole

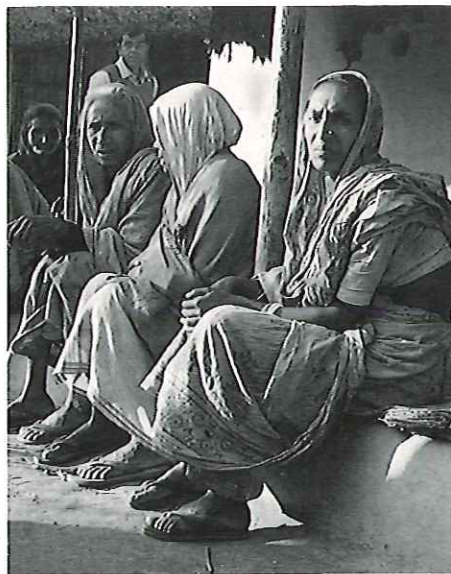
Sång ur Mira Padavali

*My thirsty eyes are longing for His sight
whole days have I passed, Sister,
In scanning the road*

*The pain in my eyes are great.
Acuckoo has been singing from a branch,
and its song has pierced me deeply.*

*The elders speak bitter words
and make jokes at my expense.
But Mira is sold into Hari's hands,
His slave for birth upon birth*

Originalalets titel:
akhayam tarasa darasana pyasi

Hinduismen har en flerbottnad syn på kvinnan. Foto: Kalle Kjellman

Inringade av Indien

BANGLADESH. Mer än 15 000 bangladeshier sitter i kläm i två små enklaver omringade av indisk mark.

Invånarna är avskurna från resten av sitt hemland medan de väntar på att Indien ska släppa den tunna landremsan på cirka 140 gånger 35 meter som skulle länka dem samman med Bangladesh.

— Vi kan se våra landsmän ploga sin jord och vinka åt oss, säger Shohel Miah, en bonde som är fast i enklaven Angopota tillsammans med halva sin familj.

Invånarna i den andra enklaven Dahagram ser folk hemifrån bara när regeringsföreträdare tillåts komma på besök under exempelvis valkampanjer.

— Sådana besök kräver särskilt tillstånd från den indiska regeringen, säger Shahidullah Pradhan, som är det lokala råets ordförande.

Str. x efter Bangladeshs självständighet 1971 lämnade Dhaka över gränshytan Berubari till Indien i utbyte mot remsan som kallas Tin Bigha. Dhaka vill använda remsan som korridor till de båda enklaverna.

Lyckats smita

Indien gick med på att lämna Tin Bigha till Dhaka tills vidare, men en rad rättsprocesser under de senaste 20 åren har satt stopp för överlämnandet. Och trots att domstolen till sist beslutade att säga ja till överlämnandet så har politiska påtryckningar i Indien orsakat nya problem.

Frågan kom upp på nytt när Bangladeshs premiärminister Khaleda Zia besökte New Delhi under begravningen av Indiens mördade premiärminister Rajiv Gandhi i mars.

Några få enklavinvånare har lyckats smita över gränsen eller mutat sig fram för att hämta förnödenheter, sade Shahidullah till Reuter under ett besök i höstas.

Medan han sade det ropade ilska indier från andra sidan gränsen:

"Vi kommer aldrig att tillåta det. Vi kommer att ge blod för vårt land."

Orden kom från högtalare som satts upp på en träpåle i ingenmansland mellan enklaverna och Bangladesh.

— De protesterar mot Bangladeshs krav på att korridoren ska lämnas över, sade Ismail Hossein, en lokal administratör i en av enklaverna.

(TT-Reuter)

Islam förenar

PAKISTAN. Den pakistanska regeringen i Islamabad söker nu stärka banden med sina muslimska grannländer, främst Iran, men även de centralasiatiska republikerna i det forna Sovjetunionen.

En orsak till denna utrikespolitiska nyorientering är västvärldens motstånd mot landets kärnkraftsprogram. I över ett år nu har USA:s ekonomiska och militära stöd till Pakistan (mer än en halv miljard dollar) hållits inne på grund av missnöje med Pakistans kärnkraftsprogram. Pakistan har en fyra decennier lång tradition av säkerhetspakter och ekonomiskt samarbete med västvärlden.

I september besökte Pakistans president Ghulam Ishaq Khan Iran och föreslog då att ett förbund mellan 43 islamiska stater borde bildas.

Presidentens besök i Iran blev mycket uppmärksammat. Som första utländska statsman efter revolutionen tilläts han hålla tal i det iranska parlamentet. Han togs även emot av Irans högsta religiöse ledare, Syed Ali Khamenei, som vanligtvis inte träffar utländska besökare.

Både Iran och Pakistan anser sig vara isolerade av USA och utsatta för press att leva upp till landets krav på en "ny världsoordning".

I sitt tal till det iranska parlamentet angrep Ishaq Khan tydligt, men indirekt, den USA-sponsrade nya världsoordningen och förklarade att exempelvis säkerheten i Persiska viken borde garanteras enbart av länderna i regionen.

"Islamskt EG"

Han föreslog att de muslimska länderna skulle utarbeta ett gemensamt "krislösningsystem" för att lösa tvister inbördes.

Men det var ändå de ekonomiska frågorna som stod i centrum under besöket. Ishaq Khan föreslog att en muslimsk EG-marknad borde skapas, liksom en muslimsk centralbank.

Pakistan och Iran kunde också enas om att gå varligt fram i arbetet med att erkänna de muslimska republikernas självständighet i det forna sovjetiska Centralasien. Förr eller senare måste dessa länder ändå vända sig söderut för stöd, resonerar de bägge regeringarna.

Pakistans president Ghulam Ishaq Khan.

En kort tid efter besöket deklarerade dock Pakistans utrikesminister Sadiq Kanjoo att republiken Uzbekistans president bjuddes in till Pakistan och att Pakistan International Airlines (PIA) snart skulle öppna en ny flygrutt mellan Karachi och Tasjkent.

Områden där överenskommelser om samarbete mellan Pakistan och Iran gjordes var exempelvis vägbyggen, transportväsendet, telekommunikationer, olje- och gasledning. I oktober reste pakistanska oljeexperter till Teheran för att slutföra förhandlingarna om iranskt stöd till ett gemensamt olje- och gasprojekt i Baluchistan nära den pakistansk-iranska gränsen.

Samtidigt besökte en annan officiell delegation den iranska huvudstaden för att lägga sista handen vid förberedelserna för ett bygge av ett oljeraffineri i Karachi som ska byggas med iranska pengar för att ta emot iransk råolja.

I slutet på november besöktes Islamabad av en amerikansk delegation ledd av statssekreteraren Reginald Bartholomew. Ämnet på dagordningen: Pakistans kärnkraftspolitik. Enligt västdiplomater ska USA nu vara berett att visa större "flexibilitet" i sin syn på denna fråga, rapporterar AFP.

(Far Eastern Economic Review)

Fackfolk förföljs i Nepal

NEPAL. Hundratals fackligt aktiva statstjänstemän i Nepal har gripits och hållits fängslade den gångna hösten och sommaren.

Arresteringsvågen började under en facklig kampanj mot korruption och för högre löner, rapporterar Amnesty International.

Det var i slutet av juni som de Statsanställdas förbund i Nepal (Nepal Civil Servants Organization, NCSO) inledde en kampanj för högre löner och bättre förmåner och mot korruption inom flera regeringsdepartement. Protesterna genomfördes både i huvudstaden Kathmandu och vid lokala myndighetskontor på andra platser i landet.

Arresteringarna inleddes i Kathmandu när fackliga ombud började söka upp sina arbetsgivare, ministrarna själva eller deras sekreterare, för att förklara kampanjens målsättning och lägga fram sina krav.

Sedan dess har förbundet bland annat ordnat en fredlig demonstration mot gripandet av dess medlemmar.

Regeringen har svarat med att avstänga och avskeda hundratals tjänstemän samt beordra fler gripanden.

En del fackliga medlemmar har gripits på gatan, andra i sina hem eller vid demonstrationer. Hundratals gripanden har också gjorts utanför Kathmandu, bland annat i Nepalganj. Där hungerstrejkade tre fångar i augusti och september. Inget var då känt om deras hälsotillstånd.

Amnesty International kräver att alla fackföreningsmedlemmar som fortfarande hålls fängslade för att de fredligt utövat sina grundläggande rättigheter ska frigges omedelbart och utan villkor.

Politiker på bordell

Flera medlemmar av Pakistans högsta politiska och religiösa etablissemang figurerar i en sexskandal som väckt stor uppmärksamhet i hela landet i höst.

När polisen gjorde tillslag mot en bordell i en förort till huvudstaden Islamabad greps innehavarinna, "Madame Tahira".

Då avslöjade hon namnen på sina kunder, flera av dem visade sig vara medlemmar av regeringskoalitionen Islamic Democratic Alliance.

Bland annat utpekade hon parlamentsledamoten Sami ul-Haq. Han är en islamsk fundamentalist som varit drivande i arbetet med att införa islamsk lagstiftning i landet. Självt nekar han till anklagelserna.

(South China Morning Post)

Oskyldiga mördas i Punjab

INDIEN. Under de senaste tio åren har omkring 20 000 människor dödats i delstaten Punjab i norra Indien. Striden står mellan den indiska polisen och ett dussintal sikhiska organisationer som kämpar för ett självständigt Khalistan.

På senare tid har det flera gånger hänt att dessa militanta sikher skjutit ihjäl inte bara poliser utan också anhöriga till poliser. I början av oktober sköts 14 poliser ihjäl och samma vecka 26 släktingar till poliser.

Skräcken sprider sig bland anhöriga till poliser. Många av dem överger sina byar för att flytta in till städerna. De sätter in annonser i tidningarna där de ber terroristerna om förlåtelse eller bedyrar att deras

uniformerade släktingar inte har gjort något ont.

Även polisen angriper släktingar till sina egentliga fiender. För några månader sedan mördades en högre polisofficer i Chandigarh. Polisen misstänkte en viss Balwinder Singh, men när de inte kunde gripa honom dödades de istället några av hans kvinnliga släktingar.

Skydd i gränsområden

De sikhiska terroristerna opererar inte bara i Punjab utan också i delstater som Haryana, Uttar Pradesh och Rajasthan. I delar av dessa delstater bor många sikhiska jordägare, restaurangägare och åkeriägare där terroristerna kan få hjälp och skydd.

Terai i norra Uttar Pradesh är ett sådant område. Förutom många sikhiska jordägare finns här täta djungler och en lång oöverskådlig gräns till Nepal varifrån terroristerna kan köpa vapen och ammunition.

I detta område har terroristerna blivit allt mer aktiva. Polisen svarar med att trakassera de sikher som bor i området, vilket i sin tur ökar sympatin för terroristerna.

För några månader sen dödade polisen i Pilibhit i Terai tio oskyldiga sikher vilket vållade en storm av protester bland områdets sikher. Terroristerna svarade med att spränga en bomb under en religiös sammankomst i Rudrapur i samma område. Omkring 50 personer dog.

Problemet med de sikhiska terroristerna kan bara lösas i Punjab, men där är det polisen och terroristerna som styr, och ingen av dem vill släppa ifrån sig makten eller de inkomster som makten ger.

De få inom administrationen som vågar protestera mot polisens metoder blir snart förflyttade och deras rapporter försvinner spårlost.

Kalle Kjellman

Ajit Ninan:

Ajit Ninan tecknar Narasimha Rao, Indiens premiärminister, i India Today 15.10 1991.

Vanakam

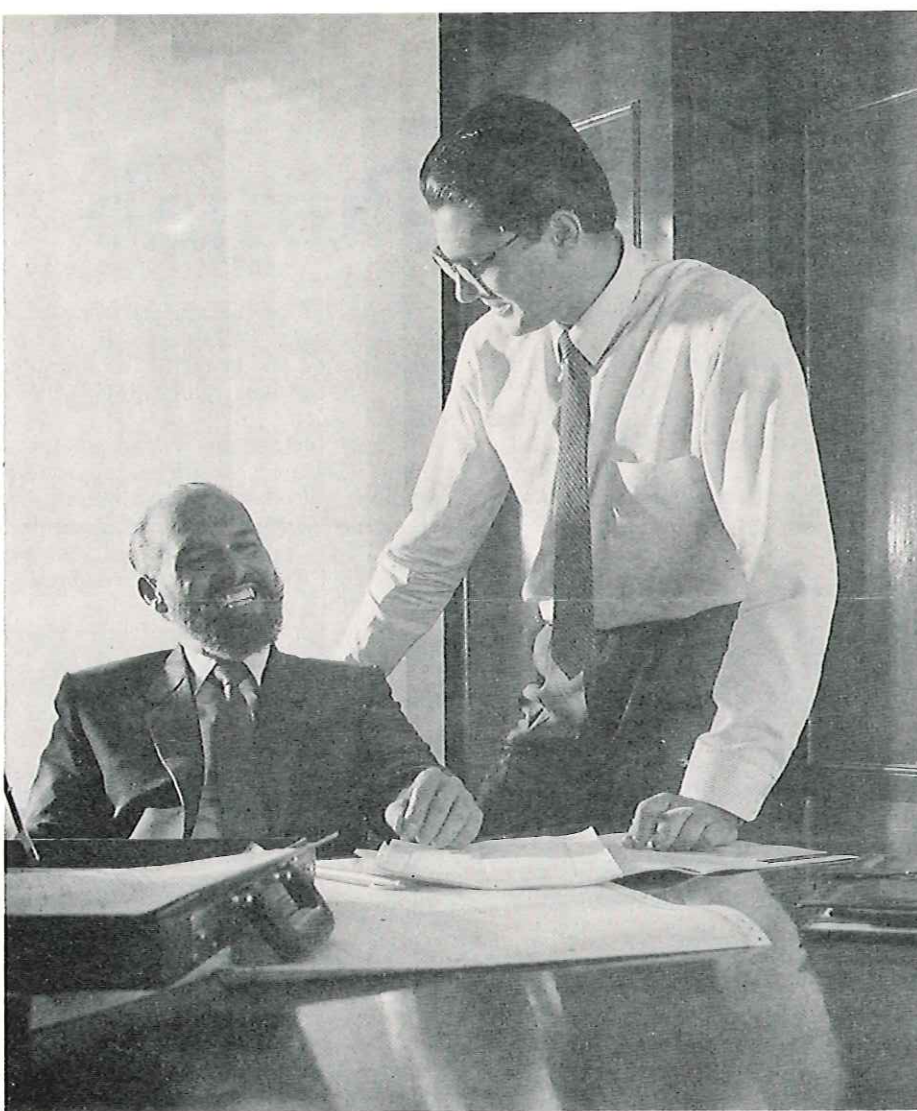
Skapa en egen utställning eller ordna en temadag med bildvisning, drama, mat, sång och musik – allt på temat Indien!

Vanakam är tamil, ett språk som talas i Sydindien, och betyder hej eller välkommen. Vanakam är också namnet på ett nytt material om ungdomar i Indien för ungdomar i Sverige.

Med Vanakam kan tjejer och killar mellan 12 och 15 år få kunskap om hur det kan vara att leva i Indien samtidigt som de utformar sitt eget läromedel. Resultatet kan sedan visas för andra – kompisar, föräldrar, biblioteksbesökare o s v.

Vanakam är producerat av Svenska kyrkans mission med stöd av SIDA.

För ytterligare information och beställningar, kontakta Anna-Clara Söderberg, Svenska kyrkans mission, Box 297, 751 05 Uppsala, tel 018-16 95 00.

Anledning att se glada ut har börsmäklarna i Bombay haft under året som gått. Aktierna har stigit mer där än någon annanstans i världen.

Världsrekord på Bombay-börsen

INDIEN. Aktiebörsen i Bombay steg under 1991 kraftigare än någon annanstans i världen.

Börsvärdet fördubblades under året - en hausse av aldrig tidigare skådat slag.

Det är lättnader i den sedan årtionden förlamande hårda regleringen av det indiska ekonomiska livet som tillsammans med förväntningar om ytterligare lättnader skapat den fenomenala börsryan.

Reformerna har under året inneburit en uppluckring av av lagstiftningen på handelsområdet, en ny industripolitik avsedd att locka utländska investerare samt en stram statsbudget.

Detta har gjort aktörerna på aktiemarknaden alldeles saliga.

Skeptiker menar dock att boomen saknar förankring i verkligheten. De påpekar att de indiska företagen går sämre i år än tidigare beroende på kredittätstramning och höga finansieringskostnader.

- Börsboomen bygger på förväntningar, säger till Reuter Manohar Pherwani, tidi-

gare chef för Unit Trust of India, landets största investmentbolag.

Premiärminister V N Raos nya regering utfärdade i somras vid tillträdet omedelbart direktiv om att den förlamande regleringen av det ekonomiska livet i landet skulle rensas upp.

Licenssystemet ska ändras radikalt. Handeln ska underlättas genom en liberalisering vad gäller gränsskydd och utländska investeringar.

Den nya regeringen har också chockat den medelklass som mest ivrigt krävt ett ekonomiskt nytänkande genom att genomföra en devalvering med 19 procent.

Lyxkonsumtion och utlandsresor har med detta fördyrats avsevärt.

De nya finansiella åtgärderna är en direkt följd av påtryckningar från Internationella valutafonden.

Indiens ekonomi tyngs av den överdimensionerade och statsägda tunga industri - som i likhet med de före detta kommunistiska staterna i Östeuropa och Sovjetunionen - har svårt att producera tillräckligt för att täcka sina kostnader.

Calcutta Cadillac?

INDIEN. Hindustan Motors, Indiens äldsta biltillverkare, har problem.

Företagets storsäljare, Ambassador, välkänd för alla som någon gång varit i Indien, håller på att bli frånåkt av konkurrenterna.

Bilmodellen lanserades 1957 och har knappast förändrats alls sedan dess.

Nu har köparna tröttnat.

Knappt 23 000 Ambassador-bilar såldes förra året. Samtidigt ökade de andra indiska biltillverkarna sina marknadsandelar.

Premier Automobiles sålde nästan 50 000 exemplar av den inhemskt producerade versionen av Fiat.

Statliga Maruti Udyog lyckades med hjälp av japanska Suzuki producera över 100 000 Mauruti-bilar.

Indiens allt mer konsumtionsstarka medelklass (120 miljoner människor enligt senaste beräkningar) köper bara 178 000 personbilar per år.

Det finns alltså en stor potentiell marknad för utländska biltillverkare, i synnerhet sedan nye premiärministern Rao signalerat att han vill liberalisera ekonomin och tillåta större utländska investeringar.

Hindustan Motors, som ägs av den mycket förmögna och inflytelserika familjen Birla ("Indiens Wallenberg"), diskuterar därför ett samarbete med amerikanska General Motors sedan över ett år.

Tanken är att åstadkomma en så kallad joint venture med sikte på att lansera en ny och modernare bil för den indiska marknaden.

En "Calcutta Cadillac" kanske?

Få glada åt film

Glädjens stad ("City of Joy"), Dominique Lapiettes omstridda bästsäljare om en fattig ricksha-förarens liv i Calcutta, ska bli film. Med Patrick Swayze i en av huvudrollerna!

Det är den brittiske regissören Roland Joffe som under stora svårigheter spelat in sin film på plats i Calcutta.

Först ville myndigheterna överhuvudtaget inte veta av filmen som de ansåg slog mynt av stadens fattigdom.

Men efter 14 större ändringar i manus gavs vederbörliga tillstånd för inspelningen som dock omedelbart utsattes för demonstrationer och till och med ett bombattentat.

Ett konstgjort slumområde (!) ställdes i ordning särskilt för inspelningen nära stadens skeppsvarv. En specialkonstruerad monsunmaskin tillverkad av flygmaskinspropellrar gav spektaklet extra drag.

När filmen får premiär är oklart. (Time)

Striden om Rajivs änka Sonia Gandhi, som tecknaren Ajit Ninan vill se den. I slutet av oktober avböjde hon slutgiltigt att kandidera för en parlamentsplats i makens gamla valkrets Amethi.

Kampen om Sonia

INDIEN. Mordet på Rajiv Gandhi i maj i år innebar att den så kallade lojalistfalangen inom kongresspartiet förlorade sin maktbas.

Men dessa slipade herrar, skolade i palatsintrigernas svåra konst, grep snabbt ett halmstrå:

Sonia Gandhi, den mördade premiärministerns änka.

Under de månader som gått sedan mordet har Sonia Gandhi utsatts för en envis uppvaktning från den grupp höga kongresspolitiker som byggt sin maktposition inom partiet på sin lojalitet mot den legendariska familjen Gandhi.

Politikerna har inte skytt några medel i sina ansträngningar att nå sitt mål — att få in den djupt politiskt ointresserade och okunniga Sonia Gandhi på den politiska banan.

Kampanjen saknar inte absurda inslag. I kaoset direkt efter mordet utnämnde en partikommitté Sonia Gandhi till partiordförande — utan att ens tillfråga henne. Sonia avböjde snabbt, men utnämningen väckte löje både inom landet och internationellt.

Tidigare i höst hungerstrejkade två partipolitiker ett kort tag utanför familjen Gandhis hem. De strejkande krävde att Sonia skulle kandidera som parlamentsledamot.

Lokala partibossar i den lilla staden Amethi i Uttar Pradesh har arrangerat gratis bussresor till huvudstaden Delhi för att låta folket utöva påtryckningar på Sonia att ge upp privatlivet för en politisk karriär.

Bossarna har krävt att hon ska överta sin döde makes parlamentsplats i Amethi vid höstens fyllnadsväl.

Men Sonia Gandhi har bestämt avböjt alla erbjudanden.

I slutet av oktober gjorde hon slutgiltigt klart för sina supportrar att hon inte tänkte ställa upp för val i Amethi.

Beslutet togs emot med lättnad från de mer klarsynta medlemmarna av partitoppen. Sonia fick i massmedia mycket beröm för sitt goda omdöme.

Framtidsman sökes

Många politiska bedömare i Indien hoppas nu att kongresspartiet äntligen ska kunna frigöra sig från sin långa fixering vid namnet Gandhi.

Partiet har av hävd varit toppstyrt. Kanske finns nu en möjlighet till ett demokratiskt genombrott, en perestrojka, även inom kongresspartiet.

Premiärminister Rao har utlovat interna partival till början av nästa år. Det är på tiden, anser många. Det senaste valet hölls för över 15 år sedan.

I förlängningen gäller frågan vem som ska ta över ledningen i framtiden — och föra både partiet och landet in i 2000-talet.

Tobias Hellström

Pris mot slaveri

Anti-Slavery International (ASI, Internationella Anti-Slaveriorganisationen) delar i år för första gången ut ett årligt pris. Det går till den indiska Antislaverifronten (BLF, Bonded Liberation Front of India) för dess kamp mot livegenskap skapad genom skuldsättning av barn och vuxna.

BLFs grundare och ledare Swami Agnivesh som vi skrivit om i tidigare nummer av SYDASIEN tog emot priset vid en högtid i London den 31 oktober.

ASI är världens äldsta människorättsorganisation grundad 1839. BLF grundades 1982.

Antislaverirörelsen har nyligen bildat en svensk gren. Information och medlemskap kan fås genom Anna-Karin Wilmenius, Färggårdstorget 8, 116 43 Stockholm.

Giftig medicin

Över 200 personer dog i Delhi efter att ha druckit en ayurvedisk medicin. Myndigheternas kontroll av sådan medicin är i det närmaste obefintlig, vilket fått till följd att stora mängder alkohol säljs under beteckningen ayurvedisk medicin.

Denna gång innehöll dock inte medicinen vanlig alkohol utan träspirit. (India Today 30.11 1991)

Jordbävning i Himalaya

En jordbävning drabbade den indiska delen av Himalaya i mitten av oktober. Epicentrum låg i närheten av Almora, väster om gränsen till Nepal.

Regeringen har satsat stora resurser på att hjälpa de drabbade, men mycket hindrar hjälpen att nå fram till dem som bäst behöver den.

Raserade broar och vägar försvårar transporten av ris, vete och filter. Politiska partier käbblar med varandra och de som fördelar hjälpen tar själva för sig av den.

Dispyt om motköp

Den indiska regeringens avtal med svenska Bofors har under flera år utsatts för en storm av kritik i Indien. Avtalets försvarare har pekat på att Bofors förbundit sig att från Indien köpa varor till ett värde som motsvarar hälften av haubitsaffärens värde.

Dessa motköp var till en början stora, men snart uppstod meningsskiljaktigheter mellan Bofors och den indiska regeringen om vad som skulle kallas motköp och vad som var att beteckna som normal handel. Parterna har inte kunnat enas och avtalet om motköp har förlorat sin betydelse.

(India Today 30.9 1991)

Vijay

Vijay är 26 år och bor i Kovalam. Dit kommer tusentals turister varje år för att njuta av solen och havet. Precis som så många andra i byn lever Vijay och hennes familj i allt högre grad av turismen. Vijays liv är olikt många andra indiska kvinnors — och ändå mycket likt.

Håkan Thörn lärde känna Vijay och hennes familj.

- solen i byn

Det sägs att det vilar en förbannelse över Vijay. Byborna kunde inte tåla hennes leende vackra ansikte, och bad till gudarna att de skulle vända sin vrede emot henne. Foto: Håkan Thörn

**Du tvättar, Vijay, står fram-
åtböjd med ditt svarta, lock-
iga hår uppknutet i nacken.
Du smäller plaggen i tvätt-
stenen så en skur av vatten-
droppar hamnar i mitt hår.**

— Problem, frågar du.

— No problem.

Du trampar på symaskinen, det finns

många utlänningar som vill ha tunna byxor i bomull. Du sopar. Du lagar mat. Du serverar te. Du ler alltid. Men ser ändå sorgen ut.

— Life is hard.... but no problem.

Ibland släpper du ut ditt hår och klär dig i en lila sari med blommor på. Sedan går du till byn och skriver maskin.

Sent på kvällen är du mycket trött. Nere på strandrestaurangerna berättar resenärerna sina historier för varandra, men jag

pratar hellre med dig. Trots att du har en hård dag bakom dig slår du dig ner på verandan till ditt blåa hus för att berätta din historia.

Gudarnas förbannelse

Du är 26 år och ännu inte gift. Din mor säger att det vilar en förbannelse över dig, att folket i byn bett gudarna om detta. Varför?

Därför att du är solen i byn. Där för att du är vackrast. Där för att du med ditt varma leende lockar till dig så många av främlingarna med ryggsäck, vita främlingar som hys rum. Som äter och dricker. Som plockar sedlar ur sina fickor.

— Det är bara elände med dig Vijay, brukar din mor säga.

En gång när du var liten fick du infektion i ett sår. Din mor gick till en läkare som skrev ut medicin. Du ville inte äta den, men din mor tvingade dig. Sedan blev din hy alldeles blåaktig, precis som Krishnas. Din far sprang tillbaka till läkaren med dig och du fick magpumpas. Läkaren sa att man kan dö av att äta utvärtesmedicin. Men din mor kan ju inte läsa.

Du har fått lära dig läsa. Förutom ditt modersmål malayalam talar du flytande engelska och lite hindi. Du har studerat ekonomi. Är det därför ingen vill gifta sig med dig? Skrämmer du bort männen med dina kunskaper?

Under årens lopp har ett femtiotal män besökt din familj för att förhandla om ett eventuellt giftemål. Männen har med sig sina släktingar. Från din familj brukar din far, din äldre bror, din morbror och din moster vara med.

Hur mycket pengar kan familjen erbjuda? Hur mycket guld? Hur mycket land?

I köket väntar du på att din far ska ropa på dig för att du ska servera te. Den främmande familjen granskar dig. Har du bra tänder?

Men ingen har velat ha dig, Vijay.

— Better this way, säger du.

Gammal ungmö

Men din bror håller inte med om det. Han har arbetat hårt i Oman i nio år, sparat länge för att kunna gifta bort dig. Nu vill han komma hem, bilda familj och sätta bo. Men först måste du giftas bort.

Din yngre syster Beena gifte sig förra året. Egentligen skulle du som är äldst varit först. Men vem har tid och lust att vänta på att Vijay, den gamla ungmön, ska bli gift?

När du var liten bodde ni i en by, strax utanför Trivandrum, under en kraftledning. Hustaken var av halm och en dag störtade en av ledningarna ner. Husen började brinna och du såg en lekkamrat stekas som en kyckling, som du själv uttrycker det.

Men det var inte på grund av branden som ni lämnade byn, utan på grund av din fars supande. Skulden till arrakbutiken hade bara vuxit och en dag berättade din far hemma att butiksägaren numera också var ägare till din familjs lilla jordbit.

Ni flyttade till kusten, till Kovalam. Då fanns ännu inga turister där, man levde på att odla ris och kokos.

Din mor hade en rik släkting som ägde ett hus av tegel där ni fick bo, ett hus med fem rum. Men din far hade inget jobb och han tyckte att familjen inte längre hade råd att skicka dig till skolan.

Men i byn fanns en rik familj med en

dotter som var lika gammal som du. Av en händelse fick de höra talas om dig och så kom det sig att den rika familjen betalade kostnaderna i samband med din skolgång, mot att du höll deras dotter sällskap, bar hennes böcker och höll i hennes paraply.

Snart började man bygga byns första hotell. Du och din syster arbetade på bygget, bar tegelstenar före och efter skolan. Ni fick två rupier för hundra stenar.

Knarkinnehav

Din far fortsatte att dricka. Han satt i arrakbutiken om kvällarna, blev full, pratade och skämde ut sig. Kvinnan i butiken hade ett gott öga till din far. Hon gav honom kredit och som betalning på skulden snickrade han åt henne, och gjorde henne andra tjänster. Det var i alla fall vad din far sa.

Kvinnans son var en skummis. De första västerlänningarna hade dykt upp och sonen gjorde sig en hel del pengar på att sälja droger. En dag, när din far arbetade med att bygga om arrakbutiken, fick han ett paket av kvinnans son. Han bad din far se till det medan han var borta. Han skulle snart vara tillbaka, lovade han. Men han kom inte.

Det gjorde däremot polisen. Din far arresterades för narkotikainnehav och blev tvungen att gå till en av byns inflytelserika män, en Congress-politiker, för att be om hjälp. Sedan dess röstar alltid hela din familj på Congress, det är det minsta ni kan göra som tack för att politikern räddade din far och ni kan ju behöva hans hjälp fler gånger. Visserligen är valen hemliga, men man vet ju aldrig.

Så många gånger din far skämde ut familjen i byn. Det har fört med sig att du har svårt att röra dig bland folk. Du tycker alltid man tittar på dig, viskar om dig. Du känner dig liten. Din far brukade också slå

3, men när du blev tillräckligt stor blev du honom övermäktig. Du skällde på honom när han var full och en gång, när han bråkade med din mamma, tryckte du upp honom mot väggen och höll fast honom tills han lugnade ner sig.

Kyssar

Den ende i familjen du inte vågar höja din röst emot är din äldre bror. För honom har du mycket stor respekt.

— Han älskar mig och bryr sig om mig, säger du.

Men varför slår han dig? Varför är han så sträng mot dig? När han är hemma här får du knappt prata med gästerna.

— Därför att han älskar mig, säger du.

Efter att ni flyttat till Kovalam tog din bror sakta över ansvaret för familjen. Han jobbade som byggnadsarbetare i Trivandrum i några år och åkte sedan, som så många andra män från Kerala, iväg till Oman för att tjäna stora pengar.

Det var precis efter att du blivit kär i grannpojken. Han brukade stå i fönstret som vette mot er trädgård och ni pratade med varandra när ingen såg eller hörde. Ibland gick ni tillsammans hem från skolan. Ni kysstes några gånger, det var allt.

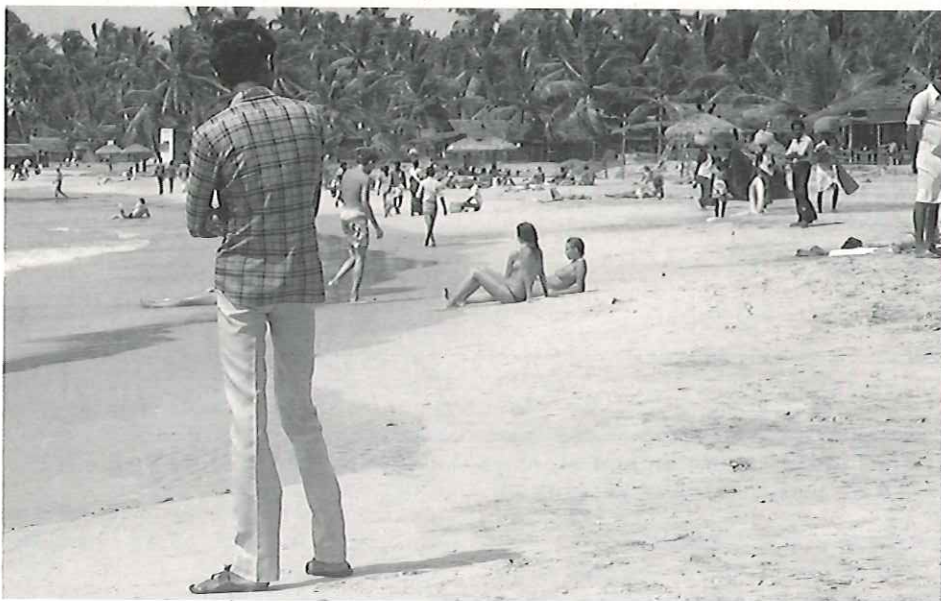
Den stora skammen

På något sätt fick din bror reda på vad som var på gång. Han slog dig och skällde ut pojken. Du skäms än idag när du tänker på det, även om du inte tycker att du gjorde något fel.

Men din släkt skulle aldrig accepterat att du, som är nair, gifte dig med en lågkastig. Nog funderade du på att rymma med honom, men det slutade med att du insåg att du hade för mycket att förlora.

Din kärlek gav sig av till USA, gifte sig och fick barn. Han kommer hem varje år för

forts på nästa sida

I Kovalam lever turister och bybor sida vid sida — men ändå så långt ifrån varandra. De utländska gästerna ligger halvnakna på stranden. Det sätter fantasin i rörelse hos många.

Foto: Claes Nero

Det finns många sätt att tjäna pengar på den växande turismen. När Vijay får en stund över syr hon tunna bomullskläder som familjen kan sälja till västerlänningarna.

Foto: Håkan Thörn

forts från föregående sida

att hälsa på, han säger att han fortfarande är kär i dig och ber dig följa med honom till Amerika. Du frågar om hans fru, ska han lämna henne och de fyra barnen?

— Javisst, svarar han. Hon bryr sig ändå inte, sådana är västerländska kvinnor.

Halvna nakna

Du tror honom inte. Du känner västerlänningarna bättre än de flesta i byn. Men du klandrar inte byborna för deras fördomar. Västerlänningarna ligger halvna nakna på stranden, de kysser varandra offentligt och det sätter fantasin i rörelse hos många. Din syster kommer ofta till huset för att hjälpa till, trots att hon numera har egen familj. Hon svettas alltid på överläppen och är mycket allvarlig. Hon har haft tur med sitt giftemål, fick en bra man. Fast du kan aldrig glömma hans vrede på bröllopet. Du fick ordna allt och sedan stå till svars för att bröllopsfotografen försvann innan ceremonin var över, utan att ha tagit några bilder på brudparet. Men skulden låg hos din snåle svåger. "Två filmer, inte mer" hade han sagt.

Missfall

Ett år senare fick din syster missfall och var nära att dö. Du tog henne till sjukhus, du sov över intill henne på golvet och på morgonen hade någon stulit dina kläder.

Efter missfallet bodde din syster i ert hus under nio månader. Din svåger fann sig i detta utan att bråka och du säger att du respekterar honom för detta.

Din morbror kommer ofta till ert hus. Hans visiter är mycket regelbundna, de sker vid frukost, lunch och vid middagsdags. På kvällen har han en stor ficklampa med sig. Han håller den bakom ryggen

medan han tålmodigt väntar på att de utländska gästerna ska äta färdigt. Sedan tar han plats för att äta minst två stora portioner.

Din morbror äger några kokospalmer och lite land, men han lever i huvudsak på att hyra ut ett par av sina rum till utländska resenärer. Du lagar inte bara mat åt honom utan får också ta hand om hans gäster, eftersom han inte talar engelska. Du sköter hans räkenskaper och ibland städar du åt honom. Han är lat, din morbror, så lat att hans fru rymde.

Du vet att han besöker en kvinna ibland, fast han inte vill tala om det. Det är till henne han går de få gånger han lämnar byn. Annars rör han sig mest inom en radie på några hundra meter som innefattar din familjs hus, hans egen bostad och templet. Oftast rör han sig inte alls. Han brukar stå i trädgården med händerna på ryggen, i en vit lungi och med en halsduk virad runt huvudet, alltid med blicken i fjärran.

Fånge i byn

Din morbror tycker mycket om att gå till templet men det gör inte du.

— Om jag vill se gud, kan jag se honom här i trädgården.

Du har dina drömmar, Vijay. Du vill bort från byn där du är fånge, där ditt liv är en väntan på en man du inte själv får välja. Helst av allt skulle du vilja ha ett jobb som kunde ge dig en egen försörjning. Men jobb är inte lätta att skaffa.

Även om du hittade ett jobb skulle du inte kunna vara säker på att uppnå den frihet du längtar efter: att själv kunna välja en man att gifta dig med, att leva ditt eget liv, fritt från släktens band.

Du säger att du kanske skulle kunna "rymma" och du har inte saknat friare —

såväl indier som västerlänningar har erbjudit sig att ta dig från byn. Men du har aldrig vågat. Du har aldrig varit tillräckligt kär, och du skulle riskera mycket.

Svek mot familjen

Om du rymde med en man och han övergav dig, skulle konsekvenserna bli katastrofala. Du vågar inte vara säker på att din familj skulle ta dig tillbaka om du svek dem på detta sätt. Trots allt är slakten din enda säkerhet.

Så du säger att det enda du rimligtvis kan hoppas på är att din blivande make är hygglig, inte super, inte tyranniserar dig, inte slår dig.

Knappt tre år efter att vi lärde känna varandra, får jag höra att Vijay till slut blivit gift. Det skedde den senaste gången då hennes bror var hemma från Oman. Hon har också fått en dotter, förlossningen var besvärlig.

Vijays svärmor var svår mot henne, men till skillnad mot så många indiska kvinnor accepterade inte Vijay hennes trakasserier. Hon lyckades få sin make att gå med på att flytta därifrån och är tillbaka hos sin egen familj.

På bakgården håller paret på att bygga ett eget hus och Vijay tar åter emot gäster.

Håkan Thörn

Vijays liv är en ständig balansgång — hon går sina egna vägar, men lyckas ändå anpassa sig till omgivningens krav.

Foto: Håkan Thörn

Bombay översvämmas av miljöflyktingar

Bombay hotar att sprängas av det massiva inflödet av fattiga från landsbygden.

Den snabbt växande befolkningen på landsbygden kan inte längre livnära sig på de näringsfattiga och uttorkade jordar som omger staden.

Merparten av de nya miljöflyktingarna hamnar på gatan i de väldiga slumkvarteren i Bombays utkanter. Här bor idag drygt hälften av stadens tio miljoner invånare, de flesta utan tillgång till rent vatten och avlopp.

Det är den ihärdiga torkan i kombination med dåliga skördar som tvingat miljontals människor in till Bombay och andra storstäder i Indien.

En annan faktor är den ensidiga produktionen av jordbruksprodukter för exportmarknaden. Endast de arealer som avskiljts för avsalugrödor har fått tillgång till fungerande bevattningssystem. Övriga områden har helt lämnats åt sitt öde. Avskogning och erosion har också bidragit till att torka ut grundvattnet.

En aktuell undersökning visar att drygt 60 procent av Bombays hemlösa är att betrakta som miljöflyktingar. Men tvärtemot vad man trott ligger dessa inte staden till last. De flesta återfinns inom servicesektorn. Bara fem procent saknar inkomster av något slag. Nu växer kraven på att slumområdena ska stadsplaneras och att vatten- och sanitetsanläggningar omgående ska dras in. Men det lär dröja.

Myndigheterna har redan idag stora svårigheter att hantera nödsituationer av olika slag. Det framgick tydligt när Bombay drabbades av ett ovanligt kraftigt monsunregn i juni i år. Då var staden helt lamslagen under tre dagar sedan elektriciteten brutits och kommunikationsnätet brutit samman.

(Kalpana Sharma, Bombay)

Rushdie saknar Indien

Författaren Salman Rushdie vill mycket gärna överbygga den spricka som uppstod mellan honom och den muslimska världen när hans bok "Satans verserna" kom ut 1989. Det förklarade han i en tidningsintervju i september.

Salman Rushdie säger till The Guardian att de samtliga han haft med den islamiska världen det senaste året har varit försök att överbringa den goda viljans budskap.

— Människor förstår inte att det värsta för mig under två och ett halvt år har varit att halva min värld huggits av, förklarar Rushdie, som beskrivs av The Guardian som nervös och olycklig.

— Att inte kunna resa till Indien... Jag kan inte uttrycka hur nerdbrytande det är.

Krutrök över Kashmirdalen

KASHMIR. Upproret i Kashmir går snart in på sitt tredje år. Annu syns inga tecken på en förestående lösning av konflikten. Tvärtom stärker de olika stridande parterna på skilda vis sina positioner.

I dag strider mer än 100 olika muslimska motståndsgupper i Kashmirdalen mot de indiska säkerhetsstyrkorna. Den religiöst moderata grupp som startade upproret tidigt 1990, Jammu Kashmir Liberation Front (JKLF) har dock tappat fotfästet.

I dess ställe har trätt en rad islamskt fundamentalistiska gerillagrupper som får stöd från Pakistan. Dessa grupper förordar inte i första hand ett självständigt Kashmir, utan vill bryta banden med Indien för att knyta nya med Pakistan.

Tar sig över gränsen

Dagens gerillagrupper i Kashmir är bättre tränade, bättre beväpnade och bättre organiserade än tidigare. Trots att den indiska armén stärkt bevakningen längs gränsen mot Pakistan och regelbundet lyckas gripa gerillasoldater där, kan ändå många gerillasoldater ta sig förbi gränsposteringarna.

De för med sig nya vapen och modern utrustning — samt i några fall nya stridskamrater.

Ett mindre antal afghanska mujahedinkämpar, tränade under det långa inbördeskriget i sitt hemland, sägs i dag operera i Kashmirdalen.

Gerillagrupperna har också skärpt sin egen interna säkerhet. Dussintals misstänkta angivare har mördats det senaste året. Vapengömmorna innehåller färre

vapen och finns spridda på fler platser än tidigare.

Men motståndarsidan gör också framsteg. De indiska säkerhetsstyrkorna kan i dag genomföra framgångsrika operationer på platser där de tidigare aldrig vågade röra sig.

Spår av tortyr

Deras underrättelseväsen har en bättre bild av hur fienden ser ut. Det är en helt annan situation än då upproret bröt ut och armén tvingades kämpa i blindo mot en motståndare som man aldrig riktigt visste var man hade.

Säkerhetsstyrkornas främsta taktiska manöver är upprepade och brutala räder i främst Srinagar där olika stadsdelar eller gator blixtnabbt omringas och noga söks igenom.

Soldaterna dyker upp utan förvarning, stänger av gatorna med sandsäckar och kulsprutenästen och beordrar ut befolkningen som får sitta och vänta i timmar medan soldaterna går från hus till hus och letar efter vapen.

Offren för räderna hamnar inte sällan på sjukhusen i Srinagar. Där tas nästan dagligen patienter emot som uppvisar typiska tecken på att de utsatts för tortyr: utgjutningar, brutna ben, brännmärken från elektriska apparater och brännjärn.

Gerillans huvudtaktik är fortfarande att lägga sig i bakhåll för säkerhetsstyrkorna. Men även tagande av gisslan har återigen blivit ett inslag i striderna i regionen.

Metoden är dock omstridd, även bland gerillagrupperna själva. Det visade inte minst kidnappingshistorien med de två svenska ingenjörerna i somras.

Tobias Hellström

INDISKA OCH BENGALISKA
KULTURTIDSKRIFTEN

UTTÅRAPATH

(Den nordiska vägen)
Uppegårdsvägen 3 C
421 69 V Frölunda

Tidskriften ges ut i två särskilda editioner. Den ena är en rent bengalisk kulturtidskrift för invandrare i Skandinavien, medan den andra helt och hållet består av material på svenska och engelska och riktar sig till svenskar och icke bengaliskpråkiga indier med intresse för indisk kultur.

Varje nummer är fyllt med noveller, dikter och artiklar om litteratur, film, teater, konst och intervjuer m m.

Prenumeration på Uttårath kostar 60 kr/år (4 nummer) för en edition. 100 kr för båda editionerna. Postgiro 7 35 36-5 Uttårath. Ange vilken edition som önskas.

Prenumerera på Amnestys landinformation

Är du intresserad av information om ett visst land eller region? I så fall kan du prenumerera på Amnestys landdokument.

Du kan också prenumerera på Newsletter, en månadstidskrift som skriver om kränkningar av mänskliga rättigheter världen över. Den publiceras på arabiska, engelska, franska och spanska. Vi tar inte ut någon prenumerationsavgift men vi ber om frivilliga bidrag.

Amnesty International
115 26 Stockholm, 08-663 19 00

”Vi bryter tystnaden om Sri Lanka”

Saknar du aktuella och initierade nyheter från Sri Lanka?

I så fall rekommenderar Sydasiens Thomas Bibin en prenumeration på den utmärkta ”Sri Lanka Monitor”. Tidningen är dessutom helt gratis.

— Det var ”oktoberkriget” 1987 mellan den tamilska gerillan och de indiska trupperna som blev startsignalen för The Sri Lanka Monitor.

Det berättar Malcolm Rogers som för det brittiska flyktingrådets räkning ger ut det tre-sidiga nyhetsbrevet en gång i månaden sedan februari 1988.

— Kriget drog ut på tiden, minst 5 000 människor dödades och inga hjälporganisationer eller andra släpptes in i stridszonen. Behovet av en neutral röst som kunde berätta om krigets fasor blev vår motivation säger Rogers.

Och Malcolm Rogers har lyckats med sin tidning. På sina blygsamma fyra sidor får han med i stort sett allt väsentligt om utvecklingen i Sri Lanka, sakligt och opartiskt. Det är en bedrift, som veterligen ingen lyckats med förr. Sri Lanka Monitor är än så länge gratis och sänds ut till frivilligorganisationer, flyktingar, utlandslänkeseer, politiker och journalister över hela världen. Trots kvalitén är upplagan måttlig: 1 200 ex.

SYDASIEN rekommenderar The Sri Lanka Monitor till alla som vill hålla sig välinformerade om Sri Lanka utan att tvingas läsa sig rödögd. Beställ den gratis per post, telefon eller fax från:

The Sri Lanka Monitor
The British Refugee Council

Kvinnor vars anhöriga söner och män försvunnit under de senaste årens inbördeskrig på Sri Lanka har bildat en förening. Sedan juni 1990 har över 3 000 människor ”försvunnit” i armélagar i östra Sri Lanka, enligt en Amnesty-rapport.

3/9 Bondway
LONDON SW8 1SJ
Tel.: +44 71 582 6922
Fax.: +44 71 582 9929

**Text, urval och
översättning:
Thomas Bibin**

Muller i söder

I södra Sri Lanka tror man att landets författningskris ger nytt liv åt den singalesiska upprorsrörelsen JVP.

Armén har tidigare under tre års krig krossat JVP till priset av 60 000 liv. Samtidigt som affischkriget mellan rebellerna inom det regerande UNP och regeringen tagit fart så har också JVPs affischer dykt upp i Dikwella och andra områden runt Matara. De meddelar att ”Vi kommer att

fortsätta kampen för att befria folket”.

Revolten krossad

JVP-revolten kollapsade i slutet av 1989 när dess ledare Rohana Wijeweera och fem andra politbyråmedlemmar infångades och dödades i polishäktet. Nära 15 000 JVP-misstänkta finns fortfarande i läger enligt undantagslagarna. JVP:s nuvarande ledare Somawansa Amerasinghe gömmer sig i Indien.

Säkerhetsstyrkorna jagar de återstående rebellerna i söder. Rörelsens forna styrkecentrum Hambantota är fortfarande ett stridsområde. JVP-ledaren i Tissahama, Percu Nimal Jayasinghe, dog i en eldstrid sedan polisen omringat hans hus i september. 20 JVP-misstänkta togs av polisen i Gampaha samtidigt som man beslagtogs vapen och stöldgods värt 12 500 dollar.

Också i norra Colombo har ett stort antal misstänkta arresterats nyligen.

Amnesty fördömer Tigrarna

Två människorättsorganisationer har nyligen rapporterat om terrorn som följt på det uppflammande kriget i nordöst.

Amnestys rapport "Brott mot de mänskliga rättigheterna i samband med den väpnade konflikten" berättar att Sri Lankas styrkor ägnat sig åt godtyckliga arresteringar och åt att avsiktligt döda tusentals försvarslösa människor sedan kriget återupptogs i juni 1990.

Många av morden i öst tillskrivs paramilitära dödspatruller i civila kläder och omärkta fordon. Amnestys folk fick inställa ett besök i Batticaloa sedan de fått ett telefonhot från en paramilitär grupp.

Över 3 000 människor har "försvunnit" i arméläger i öst sedan juni 1990, rapporterar Amnesty. Över 120 tamiler försvann från Pottuvils flyktingläger i augusti 1990, 158 från Vantharumoolai och 160 från

byarna runt Sathurakondan månaden efter. Detta är tre av de bäst dokumenterade händelserna. Offren för de olagliga avrättningarna har enligt Amnesty blivit "skjutna, ihjälstuckna med bajonett, sparkade eller slagna till döds".

Amnesty-rapporten manar i 32 rekommendationer regeringen att erkänna sitt ansvar för försvinnandena och de olaga avrättningarna under de senaste sju åren

och skapa ett klimat som skyddar de mänskliga rättigheterna. Amnesty vill att de arresterades trygghet ska säkras och kräver att man avskaffar Indemnity Act, som skyddar säkerhetsstyrkorna från lag-sökning.

Amnesty fördömer också de tamilska Tigrarna för samma brott. Sedan juni 1990 har de massakrerat singalesiska och muslimska bybor, torterat och dödat tamilska dissidenter och fördrivit 50 000 muslimer från norr. Flera hundra poliser som överlämnade sig till Tigrarna när kriget bröt ut igen tros ha mördats.

Amnestyrapporten beskriver ett av Tigrarnas större fångläger i Thunukai nära Mullaitivu där 800 fångar i fotjärn varde-ras tilldelas ett utrymme på 0,9 x 0,6 m. Vissa hålls i fällor med taggtråd. I Kach-chai-lägret nära Chavakachcheri var tortyr vanlig. En uppgiftslämnare beskriver hur 16 lankesiska soldater slagits och hängts upp-och-ner över brinnande chillipeppar. Uppgiftslämnaren och tre andra tamiler blev gång på gång slagna i ryggen med slägga.

Befriarna sviker

Den senaste rapporten från The Jaffna University Teachers for Human Rights (UTHR), "Lagens och humanitetens nederlag och det totala kriget", beskriver i detalj

hur det tamilska folket "sviks av sina befriare". Regeringens övergrepp legitimerar LTTE:s förtryck i norra Sri Lanka där Tigrarna förbereder ett illa tilltygat folk för det totala kriget.

UTHR har under de senaste fyra åren varit den enda oberoende tamilska rösten som dokumenterat krigets fasor. För detta fick UTHR-ledaren Dr Rajani Thirananagama plikta med livet 1989 då hon mördades av tamilska militanter. Övriga gömmer sig numera.

Rapporten visar hur vardagsmördandet trissats upp och kulminerat i massakern i Kokkaddicholai den 12 juni i år. Då döddes 123 tamilska civila och sex kvinnor våldtogs av lankesiska soldater som hämnd för ett Tigerbakhåll med landmina.

I Kiran, två mil norr om Batticaloa, har 50 människor dödats sen juni 1990. Arméns ständiga attacker, mord och miss-handel har gjort att 150 skolbarn i byn förenat sig med Tigrarna. Byn lämnas i armod, brandskattad och klämd mellan två sköldar. Ett typexempel.

Massakern i Kokkaddicholai provocerades fram av Tigrarna. Det visar deras politiska bankrutt med deras krav på det totala kriget, skriver UTHR. I Jaffna skapas nu en generation unga utan historia vars enda lojalitet är till Tigrarna och döden. Under slaget om Elefantpasset ropade Tigrarnas högtalare i Jaffna: "Vakna, o tamilska folk! Varför sover ni medan era unga krigare dör?" (Ur Sri Lanka Monitor)

Ransoner hålls inne

I augusti beslutade den lankesiska regeringen att hålla inne matransonerna för de över 400 000 flyktingar som inte bor i de officiella flyktinglägren. Nu har regeringen inlett en diplomatisk offensiv för att få internationell hjälp. 30 miljoner dollar behövs, sa en lankesisk regeringsdelegation i Washington nyligen.

Observatörer säger att om aktionen misslyckas så återstår inget annat än att dra ner på hjälpen till flyktingarna. Bortsett från de 253 937 flyktingarna i lägren och de 419 748 utanför så medger man nu att ytterligare 1 090 961 personer "drabbats ekonomiskt" av kriget. Dessa fanns inte tidigare i statistiken, men tros ha tagits med nu för att göra intryck utomlands.

I Batticaloa har många av dem som tvingats iväg från Senkalady bara fått 16 av 60

ransoner torrskaftning och ett underhandsbidrag på 500 rupier. Ransoner påverkar folks vilja eller förmåga att ta sig hem igen. Man lämnar inte lägren för att börja om på nytt hemma om inte regeringen kan tillgodose basbehoven där. Och dit folk inte återvänder, där sker ingen återuppodling och därmed ingen självförsörjning. Det gör dem beroende av en regering som behandlar dem som terrorist sympatisörer. I slutet på denna spiral finns armodet och hungersnöden.

Det fanns tidigare 110 000 lankesiska flyktingar i statliga läger i Tamil Nadu. De har flyttats från känsliga kustområden till 25 mottagningscentra i inlandet. Ytterligare 110 000 lankesiska tamiler bor "privat" utanför lägren. Än så länge har mindre än 30 000 registrerat sig hos polisen som det krävdes när jakten på Rajiv Gandhis mördare inleddes. Övriga betraktas som gerillamisstänkta. 2 060 påstådda LTTE:are hålls i säkerhetsarrest.

(Ur Sri Lanka Monitor)

Fortsatt samarbete

I höst har det framkommit uppgifter om att adoptionsorganisationen Sri Lanka Barns Vänners kontakt i Sri Lanka, Niel Silva, fortfarande har ett avgörande inflytande i adoptionsverksamheten i Sri Lanka.

Enligt beslut från statliga NIA var förutsättningen för att SLBV skulle få fortsätta sitt arbete i Sri Lanka att Silva inte hade med själva förmedlingen av barn att göra.

NIA reste i slutet av november ner med en delegation till Sri Lanka. Om NIA finner grund för de nya uppgifterna om SLBVs adoptionsarbete där så riskerar SLBV att mista sin auktorisation. NIAs styrelse ska fatta beslut i mitten av december och ev ny auktorisation ska gälla från januari.

Mer om dramatiken kring adoptionsverksamheten i Sri Lanka i nästa nummer av SYDASIEN.

Kärnkraft möts av protester

INDIEN. Trots omfattande protester fortsätter utbyggnaden av kärnkraftverk i Indien. Närmast på tur står anläggningar i delstaterna Kerala och Tamil Nadu.

Redan idag finns fyra kärnkraftverk och både regering och opposition har bejakat den fortsatta utbyggnaden. Det gäller även de lokala politikerna.

Samtidigt växer motståndet mot kärnkraftsutbyggnaden över hela Indien. En av de mest aktiva organisationerna, CANE (Citizens for Alternatives to Nuclear Energy), har i Karnataka pekat på riskerna för lokalbefolkningens hälsa vid en olycka i den tätbefolkade delstaten. Följden har blivit en landsomfattande debatt och åtföljande petitioner till Högsta domstolen i Delhi. Men utan resultat.

Protesterna mot installationen av två Sovjet-tillverkade reaktorer i ett nyligen påbörjat kärnkraftsbygge i Tamil Nadu — ett område som står i centrum för svenskt bistånd på markvärdssidan — har dock skakat om regeringen som drog sig för att skicka premiärministern Narasimha Rao till den högtidliga byggstarten.

Gravida kvinnor

Kampen mot kärnkraften har visserligen inte varit särskilt framgångsrik men den kommer att ge resultat i framtiden, tror CANE-ledaren K. Krupa. Vid ett möte i Bangalore tidigare i år drog man upp en ny strategi för 1990-talet. Där enades man om att lägga tyngdpunkten i argumentationen på riskerna för gravida kvinnor och barns hälsa.

För närvarande ställer sig dock den indiska regeringen kallsinnig till alla invändningar mot kärnkraften och menar att man gjort allt i sin makt för att förebygga olyckor. För att understryka detta påpekar man att säkerhetsarrangemangen fortlöpande ses över och att det haveri som drabbade Tjernobyl var speciellt för äldre reaktorer i Sovjet.

(B.S. Padmanabhan, Trivandrum)

Rao styrkt av fyllnadsval

Indiens premiärminister P V Narasimha Rao stärkte sin ställning i fyllnadsval som hölls i november i flera indiska delstater. Själv blev han invald i parlamentet med en röstövervikt på över en halv miljon röster i hemstaten Andhra Pradesh.

Fyllnadsval förrättades i sammanlagt 15 valkretsar i mitten av november i år. Kongresspartiet måste enligt bedömarna vinna i åtminstone sex av de valkretsarna för att Raos ställning som partiledare inte skall ifrågasättas.

Rao tog över partiledningen efter mordet på Rajiv Gandhi i våras. Han satt inte tidigare i parlamentet och skulle ha fått lov att lämna premiärministerposten om han inte vunnit det här fyllnadsvalet.

Försvarsminister Sharad Pawar, som inte gör någon hemlighet av att han gärna vill efterträda den 70-årige Rao, vann också med bred marginal i sin valkrets i Maharashtra. Satish Sharma, som stod Rajiv Gandhi nära, blev invald i Amethi, den valkrets i Uttar Pradesh som Rajiv Gandhi tidigare representerade.

Kongresspartiet har ingen möjlighet att få egen majoritet i det indiska parlamentet genom de här fyllnadsvalen. Men valen ger ändå en fingervisning om Rao-regeringens popularitet. Rao har under sin korta tid vid makten genomfört drastiska ekonomiska reformer med ökat spelrum för privat företagsamhet och utländska investeringar.

(TT-Reuter)

Allt glesare skog

När Rajiv Gandhi blev premiärminister höll han ett tal där han lanserade ett ambitiöst program för skogsplantering. Varje år skulle träd planteras på fem miljoner hektar mark. Av programmet blev ingenting. Läget nu är istället att omkring en miljon hektar skog försvinner varje år.

Enligt officiella uppgifter täcks idag 22 procent av Indiens yta av skog, men hälften av den skogen är så gles att den inte förtjänar namnet.

(India Today 15.9. 1991)

Aborter dödar tusentals

Omkring 24 000 avlider varje år i Bangladesh i sjukdomar med anknytning till grossess, visar en lokal undersökning vars resultat blev offentligt på söndagen.

En femtedel av dödsfallen inträffar vid eller efter aborter, rapporterar den icke-statliga organisationen Bapsa enligt dagstidningen Bangladesh Times.

Att andelen abortfall är så hög tillskriver Bapsa det faktum att många aborter genomförs av inkompetenta läkare eller utbildade bybor som utför ingreppet med gamla metoder.

Förkortningen Bapsa står för Bangladesh Association for Prevention of Septic Abortion.

Träd till de rika

I Madhya Pradesh kan enligt lagstatlig mark som inte är skogsbevuxen tilldelas fattiga lantarbetare, men istället har myndigheterna delat ut skogsmark till politiker, affärsmän, entreprenörer och statstjänstemän.

Markens värde är inte så högt, men träden kan säljas till mycket höga priser.

India Today 15.11 1991

Pirater skadade 70 fiskare

Minst 70 fiskare från Bangladesh skadades i oktober under ett angrepp från beväpnade pirater i Bengaliska viken, uppgav polisen i huvudstaden Dhaka. Trålarflottan på ett hundratal fartyg med totalt 500 mans besättning stormades av ett 40-tal pirater beväpnade med gevär och kpistar utanför Pathargatakusten.

De stal motorerna på fem trålare samt pengar, matförråd, fisk och nät innan de försvann ut till havs i snabbgående båtar. Fiskarna visste inte var piraterna kom ifrån men enligt polisen brukar det vanligen vara burmeser eller indier.

Minst 200 trålare har den senaste tiden rånats av pirater, uppger Matiur Rahman i Patharghatafiskarnas förbund.

(TT-Reuter)

Ett palats åt Mr Biswas

Abdur Rahman Biswas valdes i november till Bangladeshs 11:e president av ledamöterna i parlamentet i Dhaka. Den 65-årige Biswas, som kandiderade för landets Nationalistparti, segrade med 172 av de avgivna rösterna.

Hans enda rival, förre HD-presidenten Badrul Haider Chowdhury från Awamiförbundet, fick 92 röster. 66 ledamöter avstod från att rösta.

Biswas tar därmed plats som landets tituläre statschef i enlighet med det parlamentariska statskick som infördes i augusti, då systemet med en stark presidentmakt övergavs.

Den nye presidenten är advokat till yrket, en lågmäld och berest man som i tysthet klättrat på den politiska karriärstegen. Innan Bangladesh 1971 bröt sig loss från Pakistan ingick Biswas vid flera tillfällen i den pakistanska FN-delegationen.

Han invaldes 1962 i det dåvarande östpakistanens provinsförsamling och omvaldes efter landets självständighet två gånger till Bangladeshs parlament. Nationalistpartiet gick han med i kort efter det att det hade bildats 1978 av dåvarande presidenten Ziaur Rahman (senare mördad).

Biswas höll flera regeringsposter under Rahman och dennes efterträdare tills Nationalistpartiet störtades vid en kupp 1982 ledd av arméchefen Hussain Mohammed Ershad. Han deltog i aktivt i kampanjen mot president Ershad tills denne fälldes. Ershad sitter nu i centralfängelset i Dhaka, anklagad för bestickning och smuggling. (TT-AFP)

"Avgaspoliser" nyhet i Dhaka

Trafikmyndigheterna i Bangladesh har beslutat om drastiska åtgärder för att komma tillrätta med den starkt förorenade miljön i huvudstaden Dhaka.

Särskilda patruller från miljödepartementet ska identifiera de värsta syndarna. Därefter tipsas polisen som beslagtar de hälsofarliga transportmedlen. De flesta fordonsägare får två veckor på sig att se över avgassystemen. Klarar man inte det tas fordonen ur trafik.

Satsningen betecknas som en framgång av myndigheterna. Tidigare fick de värsta syndarna böter på oansenliga belopp. Följden blev att man betalade böterna och struntade i att åtgärda utsläppen.

Frågan är nu bara hur långt kampanjen kan drivas utan att trafiken — och för den delen näringslivet i Dhaka — får problem. Bussföretag och åkerier menar att de redan idag arbetar med mycket små inkomstmarginaler och att de inte klarar att ha fordonen avställda någon längre tid.

Faktum är att mindre än 15 procent av de bilar som trafikerar gatorna i Dhaka ens kommer i närheten av de utsläppsnivåer som praktiseras internationellt.

(Mostafa Kamal Majumder, Dhaka)

60 skadade i ungdomsbråk

Minst 66 personer skadades i en sammandrabbning mellan medlemmar av Bangladeshs två största politiska ungdomsförbund, rapporterade dagstidningarna i huvudstaden Dhaka i november.

Ungdomarna från Jatiyatabad Chattral Dal (JCD) och Bangladesh Chattral League (BCL) använde skjutvapen, knivar, sprängladdningar och påkar i handgemänet i Pabna, hette det. Först när polis med batonger attackerade kunde de stridande skiljas åt.

Bråket sades ha börjat när JCD-anshängare angrep en marsch som BCL hade arrangerat. JCD och BCL är ungdomsförbunden till premiärminister Khaleda Zias styrande Nationalistparti respektive Hasina Wajeds oppositionsparti Awamiförbundet.

De båda förbunden har varit inblandade i flera tidigare sammanstötningar i år. En blodig skottväxling i oktober på Dhakas universitet, där tre studerande och en hemlös pojke dödades, ledde till att över 100 skolor stängdes.

Hasina Wajed stoppade efter den händelsen BCL:s verksamhet på Dhakauniversitetet och sade att förbudet skall kvarstå så länge det behövs. (TT-AFP)

Notiser: Kalle Kjellman, Tobias Hellström, Shafiqul Islam

Indien / Nepal

från 14.900:- 23 dagar

Även lågpris flygbiljetter, inrikes flyg, tåg, buss, bil, hotell och privatrum.

Kurser i indisk kultur, samhällsliv och hindi.

Eget kontor i Delhi.

INDIA TOURS

Sveavägen 33, 4 tr

111 34 Stockholm

tel 08-20 21 39, 20 50 09

Fax 08-10 36 13

Folkets jubel lyfter ledarna för BJP högt mot skyn, men samma ledare blir snart fångar hos de krafter de har släppt loss. Teckning: Ajit Ninan, India Today.

En färd till Amerika

Jasmine. Roman av Bharati Mukherjee. Legenda 1990.

Redan vid sju års ålder får Jasmine reda på sitt öde av en stjärntydare. Den gamle mannen ser hur hon kommer att bli änka och flytta från sitt hemland Indien.

Då vill hon inte tro honom, senare försöker hon fly undan hans spådom.

Jasmine växer upp i byn Hasnapur i Punjab. Hon är det sjunde barnet i en syskonskara på nio. Den femte dottern. Hennes föräldrar är fattiga och ser det som en förbannelse att få ytterligare en flicka. Någon hemgift kan det inte bli tal om.

Jasmine får trots allt en lycklig uppväxt. Hon är älskad av sina syskon och föräldrar. Hon är vacker och begåvad. Jasmynes far övertalas av läraren att låta henne gå kvar i skolan. Hennes dröm är att bli läkare...

Falska papper

Vid fjorton års ålder gifter sig Jasmine. Hon är kär och beredd att underkasta sig sin man. Han vill däremot ha en modern hustru. Det unga paret svetsas så småningom samman och planerna på en framtid utomlands växer fram.

Det blir bara Jasmine som lämnar Indien. På falskt pass och under dramatiska omständigheter kommer hon till Amerika.

Hon lär sig gå som amerikanska kvin-

nor. Hon lär sig åka rulltrappa och hon får jobb som barnflicka.

Jasmine trivs med sin nya tillvaro, men omständigheterna driver henne hela tiden vidare.

Boken om Jasmine är engagerande. Det är spännande att följa den unga indiska kvinnans berättelse om sitt liv. Hur hon slits mellan att vara en indisk hustru med dess plikter och att vara en moder kvinna med egna mål.

Hon är stark och drivs av en längtan efter något mer.

Spårlösa tragedier

Romanen är lättläst. Bristen kan vara att det saknas djup i berättelsen. Alla tragedier Jasmine upplever passerar omärkt genom hennes liv.

Trots allt tyckte jag om boken. Kanske mycket just för att den handlar om en indisk kvinna.

Handlingen utspelar sig också i en miljö som väcker nyfikenhet.

Det här är Bharati Mukherjees första roman. Hon debuterade 1985 med novellsamlingen *Darkness*.

Bharati Mukherjee föddes i Calcutta på 1940-talet. Hon emigrerade till USA och har där etablerat sig som författare. Det är framför allt immigranterna hon berättar om i sina böcker.

I Romanen Jasmine berättar Bharati Mukherjee om en indisk kvinnas liv och om hennes flykt från Indien till USA.

1988 fick hon det amerikanska kritikerpriset för *The Middleman and Other Stories*.

Kristina Flemming

Nya liv med nya namn

Yasmine Gooneratne: A change of skies. Picador.

Om hur Bharat blir Barry och Navaranjini blir Jean, handlar Yasmine Gooneratnes första bok sedan "Relative merits" kom ut för fem år sedan. Två lankeser gör som Yasmine Gooneratne själv gjort — utvandrar till Australien.

Han är singales och hon tamil. Boken om dem båda tar upp kulturchocken, det svåra och plågsamma men också spännande i att rycka upp sig själv med rötterna och försöka plantera om sig i ett annat land. Romanen vägrar konsekvent att se till det tragiska i det hela. Den tar de moderna folkvandringarna som, kort och gott, ett faktum och författarinnan själv använder sig flitigt av humorn och satiren.

Inte ens det faktum att makarna ger upp något så heligt som sina förnamn blir någon katastrof hos Yasmine Gooneratne. Bharat/Barry lämnar sin karriär som universitetslärare och författar i stället en handbok åt nya invandrare. Navaranjini/Jean utvecklar oanade talanger som expert på invandrad mat. De båda behåller sina identiteter som visar sig vara mera rik och

mångfaldig än någon kunnat ana.

Yasmine Gooneratne är en driven författarinna, som bygger upp sin text som mosaik och leker elegant med olika stilar och infallsvinklar. Hon tar också hjälp av en historisk parallellhandling: en anfader från 1880-talet, vars förbjudna kärlek driver honom att rymma hemifrån och pröva lyckan i Australien.

Dagens universitetsvärld med dess intriger drar förbi. De lankesiska invandrarna som kämpar en patetisk kamp för att både kunna göra karriär och ge sin särart i arv till barnen. Inbördeskriget hemma på Sri Lanka kastar sin skugga över också Barrys och Jeans tillvaro.

Det är första gången Yasmine Gooneratne ger ut en roman. Bakom sig har hon flera diktsamlingar och författarmonografier och den mäktiga krönikan över Bandaranaike-klanen i Sri Lanka.

Exilens tema finns antytt redan i slutet av den förra boken, "Relative merits". "A change of skies" tar på sätt och vis vid där den slutar.

Min enda riktiga invändning är, dessvärre, att jag inte tycker "A change of skies" riktigt håller som just — en roman.

Så lysande stilist hon är, har Yasmine Gooneratne haft svårt att skapa karaktärer som inte mest blir förevändning för en samling kåserier och betraktelser över det ena eller andra ämnet. Någonstans vid mitten börjar romanen tappa fart och splittas i sina i och för sig intressanta och underhållande enskildheter. Och att den fina parallellhandlingen från 1880-talet, med sin perfekt återgivna victorianska språkjärgong, så snabbt försvinner gör mig både ledsen och lite snopen.

Anders Sjöbohm

Asien Specialisten

Boka din resa hos oss till Bangladesh, Indien, Nepal, Pakistan, Sri Lanka, Thailand, Singapore, Malaysia, Indonesien.

Metropol Resor

Luntnakaregatan 42
111 37 Stockholm
Tel 08-10 45 58, 24 10 51

Bhutans kung lovad hjälp

BHUTAN. Indiens nya regering har lovat Bhutans kung Jigme Singye Wangchuk hjälp med att tygla de etniskt nepalesiska oroligheterna längs ländernas gemensamma gräns.

Kungen mötte i september i år de nya indiska ledarna som lovade att de inte kommer att tillåta att indiskt territorium används som en plattform för protester från de tusentals prodemokratiska medborgare i Bhutan av nepalesiskt ursprung som drivits i landsflykt sedan kung Jigme fråntog dem deras medborgarskap för två år sedan.

Dock kan kungen inte förvänta sig ett fullkomligt helhjärtat stöd från New Delhi.

Visserligen lär Indien uppfylla sitt löfte att stärka sina militära styrkor i de skogsbevärdade gränstrakterna mot Bhutan och arbeta för att bevara bergslandets stabilitet.

Men samtidigt måste Indien undvika att genom sitt agerande skapa inflammerade nationalistiska känslor bland den egna etniskt nepalesiska befolkningen.

De prodemokratiska nepaleserna har också stöd hos den marxistiska delstatsregeringen i Västbengalen. Uppskattningsvis 2000-5000 bhutaneser av nepalesiskt ursprung har flytt till Jalpaiguri-distriktet i Västbengalen det senaste året.

Kommunistiska ministrar i Västbengalen har protesterat mot att den bhutanska

armén gjort räder in på indiskt territorium för att tillfångata prodemokratiska aktivister och gerillasoldater.

Men det är uppenbart att den indiska regeringen sett genom fingrarna med att ledande bhutanesiska dissidenter som sökt skydd i Västbengalen och Assam rövas bort.

Under förhandlingarna med Indien spelade kung Jigme skickligt på den indiska centralregeringens oro för en "Stor-Nepal-rörelse" som skulle kunna ena etniska nepaleser från nordöstra Indien och södra Bhutan. Indiens likgiltighet och motstånd mot den prodemokratiska rörelsen i Bhutan har också sitt ursprung i den indiska uppfattningen att rörelsen styrs från Nepal.

Demokratins återuppvaknande i Nepal och kampen mot kungamakten där har givetvis verkat stimulerande på de demokratiska krafterna i Bhutan. Dessutom har det nepalesiska kongresspartiet och de nepalesiska vänsterpartierna givit sitt starka stöd till olikänkande i Bhutan.

Över 6 000 bhutaneser har också sökt asyl i Nepal. De flesta av dem är aktivister i "Bhutanese People's Party" eller i olika grupper för mänskliga rättigheter.

Rätt klädsel

Ironiskt nog är det kungens egna aktioner för att bevara den bhutanska kulturen som givit bränsle till den nepalesiska aktivism som både Bhutan och Indien fruktar; och som skapat en folkrörelse som kräver all-

männa val och flerpartisystem i landet.

1988 förbjöd kung Jigme plötsligt utövandet av all nepalesisk, hinduistisk kultur i landet och deklarerade att alla medborgare skulle bära den traditionella bhutanska nationaldräkten. Samtidigt förbjöds undervisning i nepali och det bhutanska dzongkha-språket utsågs till officiellt språk i landet.

Kungens chockåtgärder kom som en reaktion på nya statistiska uppgifter om befolkningens sammansättning som 1988 visade att nepalesiska Gurkhas var i majoritet i befolkningen i fem av landets södra distrikt.

Året efter, 1989, presenterade kungen ny statistik. Enligt den var Bhutans invånarantal nu bara 700 000, varav 28 000 var etniska nepaleser. Resten räknade kungen som "illegala invandrare".

Många döda

Enligt folkräkningen 1988 hade Bhutan 1,37 miljoner invånare: 48 procent bhutanska buddister, 45 procent nepaleser och 7 procent övriga.

Kungens beslut har resulterat i att 30 000 etniska nepaleser blivit statslösa. I september och augusti förra året dödades minst 325 personer under de våldsamheter som följde på de stora demonstrationer som genomfördes på olika platser i Bhutan.

**Rita Machandra
Far Eastern Economic Review**

(Översättning och bearbetning: Tobias Hellström)

SYDASIEN
Box 1142
221 05 LUND

Besöksadress: Råbygatan 5B, Lund

Telefon: 046-13 35 68

Ansvarig utgivare: Thomas Bibin

Teknisk redaktör: Lars Eklund

Tryck: I-Tryck-Grafiska Huset, Luleå 1991

Sättning: Norrdistribution, Älvsbyn

Register: Progek, Göteborg

ISSN: 0282-0463

Prenumeration: Medlemskap i tidskriften SYDASIEN:s stödförening, inkl fyra nummer av tidningen (ett år) kostar för privatpersoner 120 kr, enbart prenumeration (institutioner och bibliotek) kostar 150 kr. Utanför Norden 50 kr portotillägg + ytterligare 35 kr om betalning sker med utländsk check. Vi är tacksamma för stödprenumerationer à 200 kr. Lösnummerpris är fr o m 1/1 1992 30 kr.

Postgiro: 79 54 96-9 SYDASIEN

Redaktion för detta nummer: Kinna Flemming, Tobias Hellström, Åsa Hole, Shafiqul Islam, Mirja Juntunen, Kalle Kjellman, Claes Nero och Anna Lena Stålnacke (Stockholm).

Nästa nummer görs i Lund och utkommer i februari. Artiklar och debattinlägg välkomnas.

Manusstopp: 9 januari 1992.

Kontaktpersoner för Sydasienskommittéerna:

Stockholm: Tobias Hellström, Råsundavägen 70, 171 52 Solna, 08-27 05 85

Göteborg: Thomas Bibin, V Bodarnevägen 3102, 441 60 Alingsås, 0322-511 77

Skåne: Göran Djurfeldt, Kullavägen 3, 232 51 Åkarp, 040-46 08 95.

Danmark: Stig Toft-Madsen, Strandgade 96, DK-1401 København, (00945)31 54 56 11

Sydasienskommittéernas plattform: Sydasienskommittéerna i Sverige har som mål att sprida information om situationen i Sydasiens och att stödja de krafter som bekämpar imperialismen, det politiska förtrycket och underutvecklingen i området.

Kommittéerna är fristående från politiska partier och grupperingar i Sydasiens och Sverige.

Nepal tillåter mer trekking

Nepal tillåter nu för första gången utländska bergsklättrare att besöka hittills förbjudna områden längs den nordliga gränsen, meddelade regeringen i Katmandu i oktober.

Besökarna måste dock följa strikta regler: ingen får resa på egen hand, all mat och dryck måste tas med från starten så att inget anskaffas på plats och inga gåvor får ges till lokalbefolkningen utan myndigheternas tillstånd.

Reglerna är till för att invånarnas liv skall påverkas så lite som möjligt av den ökande turismen.

(TT-DPA)

Avsändare:
SYDASIEN
Box 1142
221 05 LUND

**POSTTIDNING
BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING**

Vid definitiv eftersändning återsändes försändelsen med nya adressen på baksidan.

Här skulle ditt namn stått om du hade prenumererat. Ett år (4 nr) kostar 120 kr. Institutioner 150 kr. Postgiro SYDASIEN 79 54 96-9.

Utgivningspostkontor
LULEÅ 1

Hasans nakna bröst retade de religiösa

Konstnären Quamrul Hasan retade de religiösa fundamentalisterna i Bangladesh genom att måla halvnakna kvinnor.

Han kämpade mot militärjuntorna i Pakistan och Bangladesh.

Quamrul Hasan dog just som han höll på att måla en satirisk bild av före detta diktatorn H M Ershad.

Quamrul Hasan (1921-1988) var inte bara en av sin tids mest framstående målare utan också en samhällskritiker i Bangladesh. Som konstnär hämtade han främst inspiration från Picasso, Braque och i viss mån Renoirs vackra damer.

Quamrul Hasan blev mest berömd för sina konstverk föreställande blyga kvinnor i bymiljö. I Bangladesh tillåter den islamiska religionen knappt att kvinnor avbildas i konsten. Att visa sin kropp för en utomstående är en oförlätlig synd.

Men Quamrul Hasan vågade bryta mot landets förhärskande sociala normer. I en del fall av hans surrealistiska verk, som till exempel "Inför den hemliga träffen", syns en kvinnas bröst. Den målningen väckte vrede bland landets muslimska fundamentalister som kallade honom Kafir, "Man utan gud".

"Ett ode till Rumu" är en av Quamrul Hasans mest kända teckningar. Konstnären inspirerades till motivet av en 32-årig kvinnas alltför tidiga död i bröstcancer. I förgrunden syns ett kvinnoansikte och i fonden en svan som flyger över Bengaliska viken. Den vik som vartenda år väcker döds- och svältångest bland befolkningen; ska vi klara nästa översvämning?

Quamrul Hasan är också mannen bakom Bangladeshs flagga med dess vattenlinje. Han uppmärksammades också internationellt, 1985 hedrade Jugoslavien honom genom att ge ut målningen Tin Konna som frimärke.

Shafiqul Islam

"Tri Konna" (Tre kvinnor) är en av Quamrul Hasans mest berömda målningar.